

ΝΟΥΜΑΞ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε΄ | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 8 του Απριλίου 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δρόμος Οικονόμου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 242

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΨΥΧΑΡΗΣ. 'Η «Αρρωστη Δούλη» (συνέχεια).
'Ο Σολωμός.
- ΚΡΙΣΝΑ. 'Η Λαζμί.
- ΞΕΝΙΓΕΜΕΝΟΣ. 'Ανοιχτά γράμματα.
- ΗΛΙΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ. 'Η εθνική γιορτή στην Κέρκυρα.
- ΙΣΙΟΝΑΣ. Σαβατόβραδα.
- ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Μιχ. Γ. 'Αβλιγος, Μ. Φιλήτας.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Ο ΣΟΛΩΜΟΣ

(Ομιλία του Ψυχάρη, γινομένη στις 4 του περασμένου Μάρτη, σε μιὰ συνεδρία της Ligne Française pour la défense des droits de l' Hellénisme, στο Παρίσι).

Γοργά περνάμε μέσα στις δουλίες μας κάθε δύναμη της νέας Ελλάδας. Από την επιθεώρηση δεν πρέπει να λείψη η φιλολογία. Μάλιστα θάπρεπε να της δοθῆ πῶς πλατύς τόπος, ανίως εἴταν αὐτὸ βολετό κι ἀνμπορούσα νὰ τὸ κάμω σὲ μιὰ ὥρα, σήμερα.

Εὐτυχισμέν' οἱ λαοὶ ποὺ γράψαν! Εὐτυχισμένοι κ' ἐκείνοι ἀκόμα ποὺ μονάχα ὄνειρευτήκαν, κι ἄς μὴ μπόρεσαν νὰ μᾶς περάσουν τόνειρό τους παρὰ σὲ περμαύθια, ποὺ πάντα θὰ μᾶς νκουρίζη ὁ γλυκὸς τους ἀντίλαλος! Οἱ προνομιούχοι αὐτοὶ λαοὶ δούλεψαν γὰρ τοὺς ἄλλους. Ὅλοι οἱ μεγάλοι φιλολογικὸι καιροὶ εἶναι ὄρατοι καιροὶ ἀνθρωπισμοῦ. Κι ἀληθεῖς, ταιριαζέ: νὰ παρατηρήσουμε πὼς ἡ φιλολογία, δηλαδὴ ἡ ἀνάγκη νὰ ξεφανερωθῆ, ἡ ἀνάγκη νὰ ξεσπάσῃ, εἶναι τὸ σημάδι ποὺ σημαδεύει τοὺς γενναϊοκαρδούς λαούς. Οἱ λαοὶ ποὺ δὲν ἔχουνε φιλολογία εἶναι οἱ ἐγωῦστες λαοὶ. Ὑποτάζουν, ἢ γιὰ νὰ ποῦμε καλλίτερα, δὲν ξέρουνε νὰ ὑποτάξουν, ἀλλὰ δὲ ζοῦνε παρὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους μέσα σὲ ὅ,τι κυριεύουν. Κ' ἔτσι, καθὲ ποὺ φύγουνε, δὲν ἀφίνουν τίποτα πίσω τους παρὰ ἓνα ὄνομα, μυστηριώδικο κάποτε, ποὺ κάνει ἀργότερα τὸ φιλόλογο νὰ στοχάζεται, κάποι' ἓνα ὄνομα μιστημένο γιὰ πολὺ καιρὸ ὕστερ' ἀπὸ τὸ διάβα τοῦ καταχτητῆ. Τέτοιοι εἶναι οἱ Οὐνοὶ, ποὺ κράζανε τὸ βασιλιᾶ τους πατέρα—αὐτὸ, καθὼς ξέρετε, σημαίνει τὸνομα 'Απίλας—καὶ ποὺ δὲ μεταχειρίζοντανε ὡς ἀδερφοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Τέτοιοι καὶ οἱ Τούρκοι, ὅς θάφραμιστοῦνε μιὰ μέρα. Ἡ ἀνθρωπότη δὲ θὰ τοὺς χρωστᾷ κανένα καλὸ, καὶ μιὰ μονάχα εἶναι ἡ δούλεψή τους πρὸς τὴν 'Ελλάδα· ἡ περιφημὴ της ἐπανάστασι.

Ὁ ποιητὴς Σολωμός, ποὺ γι' αὐτόνε θὰ σὰς μιλήσω σήμερα, ξαναδίνει ἀπάνου στὴ νέα 'Ελλάδα τὴ συντριμμένη ἀπὸ αἰῶνες ἀλυσίδα τῆς μεγαλόπνοης φιλολογίας. Ἀρχίζει τὸ ποιητικὸ του ἔργο ὁ

Σολωμός—καὶ δὲν εἶναι τοῦτο τύχης ἀποτέλεσμα—μὲ τὸ ἄρχισμα τοῦ ἴδιου πόλεμου γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἀνεξαρτησία. Ἀπὸ τὰ 1824, μὲ τὸν Ὑμνο του πρὸς τὴ Λευτεριά ὁ Σολωμός τραγουδοῦσε τὰ πρῶτα κατορθώματα τοῦ σηκωμοῦ ἐκείνου, ποὺ εἶναι, βεβαίωτατα, ἐν' ἀπὸ τὰ πῶ ὁμορφὰ ψυχικὰ ξυπνητήρια ποὺ ἀκουστήκανε ποτέ.

Γιὰ νὰ καταλάβουμε ὅλη τὴ σημασία τοῦ ἔργου τοῦ Σολωμοῦ, γιὰ νὰ ξηγήσουμε τὸ παράξενο φαινόμενο ποιητῆ ποὺ ξεφυτρώνει ἀξαφνα κι ἀπροετοίμαστα σὲ μιὰ χώρα, ὕστερ' ἀπὸ τὴ σιωπὴ πολλῶν αἰῶνων ποὺ σώπαινε ἡ ποίησι, ἀνάγκη νὰ τὸ ξαναβάλουμε μέσα στὸν ἠθικὸ αἶρα ποὺ γεννήθηκε. Πρέπει νὰ σὰς πῶ λίγα λόγια γιὰ τὸ νοῦ τοῦ σηκωμοῦ ἐκείνου. Δὲ θὰ σὰς ξαναπαραστήσω τὴν ἱστορία του. Θέλω νὰ σὰς γοργοδείξω κάποιες ἀφορμὲς του. Θὰ μᾶς ξαναφέρουνε—μάλιστα ἡ δευτέρη—ἓσα ὁλόισα στὸ Σολωμό. Τὰ πράματα ποὺ μᾶς φαίνονται φυσικώτατα ἔχουνε βαθεῖς αἰτίες, συχνὰ δύσκολες νὰ ξεδιαλυθοῦν.

Ποιῆς εἶναι οἱ ἀφορμὲς ποὺ φέρανε τὸ σηκωμὸ τῆς 'Ελλάδας;

Εἶναι πολλαπλῆς. Τρεῖς θὰ κρητήσω, σημαντικῆς. Εἶναι πρῶτα ἡ τούρκικη βλακεία καὶ ἀγριὰδα, πάντα ταιριαστές. Ὁ κύριος δὲ συχωρᾷ παρὰ τὰ πρόσωπα ποὺ εἶναι ἀπαρνητῆς καὶ ποὺ σέρνονταν. Ἡ ζωὴ κάταντοῦσε ἀβίωτη. Ὅμως δὲ φτάνει ὁ λόγος αὐτός. Μπορεῖ νὰ ὑπάρξουν τυραννισμένοι λαοὶ ποὺ τοὺς ἀφομοιώνει ὁ νικητῆς, ποὺ τοὺς χωνεῖει μέσα στὸ δικό του λαό. Τότε σηκώνεται ὁλόκληρος ὁ λαός. Δὲ στοχάζεται γιὰ τοῦτο νὰ σκηματίση ξεχωριστὸ ἔθνος.

Εἴτανε λοιπὸν κάτι ἄλλο. Εἴτανε ἡ μεγάλη ἰδέα. Τὸ ξαναπάρσιμο τῆς Πόλης. Σκόπιμα τὴν ἀνάφερα τὴ μεγάλη ἰδέα, πρὶν νὰ μιλήσω γιὰ τὸ ἔθνικὸ αἶσθημα, γιὰτὶ τὸ ἔθνικὸ αἶσθημα σαρκώνονταν ἓσα ἓσα τότε σχεδὸν ὁλόκληρο στὴ μεγάλη τὴν ἰδέα.

Μὰ ἀπὸ ποῦ ἦρθ' ἐκείνη στους Ἕλληνας; Ἀπὸ τὴν ἀρχαία 'Ελλάδα; Ὁχι. Ἡ ἀρχαία 'Ελλάδα δὲν εἶχε τίποτε νὰ κάμῃ μὲ τὴν Κωνσταντινούπολη. Οἱ Ἕλληνας τοῦ 1821 θέλανε νὰ γίνουν ἓνα ἔθνος. Μὰ τὸ νόημα τῆς ἔθνικῆς ἐνότης οἱ ἀρχαῖοι: Ἕλληνας δὲν τὸ εἶχανε ποτέ τους. Ξαναβρίσκουμε ὕστερα, πολὺ ἀργότερα, στὴν ἴδια τὴν 'Ελλάδα κάτι τι ἀπὸ τὸ νοῦ τους· ὁμως ὄχι στὰ 1821. Ὁ Σάβας μᾶς ἔδωκε σημαντικὰ κείμενα γιὰ τὴ φιλολογία καὶ γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Κρήτης στὸ μεσαιῶνα. Στὸ 17ο αἰῶνα ἡ Κρήτη, ξεχωρισμένη, ἀπὸ τὸ 12ο αἰῶνα, ἀπὸ τὸ Βυζάντιο, ἀνειρεύτηκε τὸ λυτρωμὸ ἀπὸ τὴ Βενετσιάνικη σκλαβιά. Νομίζετε πὼς ἐκείνη τὴ στιγμή στοχάστηκε νὰ σκηματίση ἓνα ἑλληνικὸ βασίλειο; Ὁχι, κι ὁ λόγος εἶναι περίεργος. Εἴτανε, κείνη τὴν ἱποχὴ, στὴν Κρήτη κάτι ὡς κλασσικὴ

ἀναγέννησι, ὄχι στὴ γλῶσσα (οἱ Κρητικοὶ ποτέ του δὲ στοχαστήκανε νὰ ξαναφέρουν τοὺς ἀρχαίους γραμματικούς τύπους) μὰ στὴν ἴδια τὴ φιλολογία, στῆς οὐσία. Θέλανε δικὸ τους θέατρο. Εἶχανε ποιητῆς. Οἱ ποιητῆς ἐκείνοι, μὲ τὴ νέα τους γλῶσσα ξανασταῖναν τίς δοξασμένες θύμησης τῶν περασμένων, καὶ βάζανε τὸ μεγαλονήσι τους κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τοῦ Δία. Θέλεγε κανεὶς πὼς ἔφτανε τοῦτο γιὰ νὰ τοὺς γιομίσῃ ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῶν προγόνων τους, ἀφοῦ ἔνως ἀπὸ τοὺς ποιητῆς αὐτοὺς, μέσα σ' ἓνα μεγαλόπρεπο ὕμνο πρὸς τὴ Λευτεριά, ζητᾷ τὴν ἀνεξαρτησία γιὰ τὴν Κρήτη του, ποὺ γύρω της περιπλεγμένοι στεκόνταν οἱ ἄλλοι: Ἕλληνικοὶ τόποι. Ἐτσι τὸ ἀξιοθάμαστο νησί, ποὺ σήμερα λαχταρεῖ ἀκόμα γιὰ νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸ ἑλληνικὸ βασίλειο,—καὶ θὰ τὸ κατορθώσῃ—ἀνειροπολοῦσε, καὶ σ' αὐτὸ τὸ 17ο αἰῶνα—τὸ ἀποκεντρωτικὸ τόνειρο τῶν ἀρχαίων.

Τὸ ὄνειρο τῶν πολεμιστῶν τοῦ 1821 εἶναι ὅλος διόλου ἄλλο. Δὲν τοὺς τραβάει μονάχα ἡ δόξ τῶν προγόνων. Ἡ ἰδέα τῆς ἔθνικῆς ἐνότης, ἡ ἰδέα ποὺ ἔχουνε τοῦ Κράτους, τοὺς ἐρχεται ἔσ' ἀπὸ τὸ Βυζάντιο. Ὅποιος λέει Βυζάντιο, λέει Ρώμη σχεδὸν πάντα. Κ' ἔτσι μιὰ ὄψη ἀπὸ τίς κυριώτερες τῆς ἑλληνικῆς ἐπανάστασις μᾶς παρουσιάζει ἓνα ἁρμονικὸ συνταίριασμα τοῦ ρωμαϊκοῦ νοῦ μὲ τὴν ἐνότητα, καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ νοῦ μὲ τίς δοξασμένες ἐνθύμησης, καὶ συνοψίζει ἀπάνω της τὴ σκίψη τῶ δυὸ πῶς τρανῶν λαῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Τὸ σημειῶνω ἐδῶ πρὸς τιμὴ τῆς μεγάλης αὐτῆς ἰδέας, τῆς ἀδικα συχνὰ περιγελασμένης. Ὅσο βαθιὰ μπήκανε μερικῆς λατινικῆς λέξις στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὅσο ριζώσανε στὴ γλῶσσα μερικὰ ὀνόματα λατινικῶ μνηῶν, ὅμοια καὶ ἡ μεγάλη ἰδέα ἀγκυροβόλησε στὴς ἑλληνικῆς καρδιῆς. Βγαίνει ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῶν περασμένων, εἶναι ἱστορικὸ γεγονός, ποὺ δὲν μποροῦμε παρὰ νὰ τὸ λογαριάζουμε. Θὰ μῶς παρατηρήσουν πὼς, πάντα, εἶναι μιὰ ἰδέα. Μὰ δὲ γνωρίζω στὸν κόσμὸ τίποτε πραχτικώτερο. Μόνη ἡ ἰδέα (l' ideal) ποὺ ζητᾷ θὰ σὲ κάμῃ νὰ κατορθώσῃς κάτι· καὶ γιὰ νὰ σημαδέψουν τὴν Κωνσταντινούπολη, οἱ Ἕλληνας πετόχαν τὴν Ἀθήνα.

Ἡ τρίτη ἀφορμὴ τοῦ σηκωμοῦ τοῦ 21 μὲ ξαναφέρει στὸ Σολωμό. Σὲ κάποια ἀπὸ τίς σημειωσούλες του ποὺ ἀγαποῦσε νὰ σκορπᾷ στὸ χαρτί, διαβάζουμε τοῦτα: «Καὶ ἡ τούρκικη τυραννία ἐφθασε εἰς τὸ ἄκρον· τότε οἱ ἐρμῆες καὶ τὰ βουνὰ ἔγιναν προσκυνητήρια ἐλευθερίας, ἐγιομίσανε θεοὺς, καὶ οἱ ἀντίλαλοι ἠκολόγησαν ἀπὸ ἔρματα καὶ ὑψηλὰ τραγοῦδια». Νὰ ἓνας λόγος ποὺ μὲ κάνει νὰ συλλογιέμαι. Ὑπάρχει στους λαούς, καθὼς καμιά φορὰ καὶ σὲ κάποια ἄτομα, κάποις στερεὸ καὶ μυστικὸ ψυχόρμητο, ποὺ τοὺς μνηαῖ τὴν ἀξία τους, ποὺ τοὺς βεβαιώνει τὴν ἀξία τους, θέλω νὰ πῶ τὴν ἀ-

ξία τους τῆ μελλόμενη, τῆ διανοητικῆ ἀρετῆ πού μπορεῖ νά μὴ κατωρθώσαν ἀκόμα νά τῆ δείξουν. Οἱ Ἀθηναῖοι στοὺς μηδικούς πόλεμους δὲν υπερασπίζονταν τὸν Ὀμηρο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ Σοφοκλῆ καὶ τὸν Εὐριπίδῃ καὶ τὸ Θουκυδίδῃ καὶ τὸν Πλάτωνα. Σύμπτωσις χαρακτηριστικῆ ὁ Μπότσαρης εἶτανε μαζί τραγουδιστῆς καὶ πολεμιστῆς, καθὼς εἶτανε καὶ ὁ Σοφοκλῆς ποιητῆς μαζί καὶ στρατηγός. Δὲν εἶναι λοιπὸν ὁ πόλεμος, καθὼς τὸ θέλουσε πολλοί, πού κλεῖ μέσα του δὲν ξέρω ποιῆς δημιουργικῆς δυνάμεως γιὰ τὴν ποίηση. Τὰ μεγάλα φιλολογικὰ ἀντίσματα φωτῶνουν, ὡς εἶναι καὶ δυνάμει, πρὶν ἀπὸ τὴν μάχην, καὶ τὴν ἀποδείξη μᾶς δίνει τὸ πῶς δὲν τὴν ἀκολουθῶσαν πάντα. Δὲ βλέπουμε νά γεννηθῶσαν οἱ Τούρκοι ἔργα, ὅποια, ὕστερ' ἀπὸ τὸ 1453. Ἐνας ἄλλος τόπος, ἀξιοθάμαστος ἀπὸ τὴν πλούσια ψυχὴ τῶν ποιητικῶν του δώρων, εἶναι γιὰ μᾶς παραδειγμα πῶς χτυπητὸ ἀκόμα. Ἀπὸ τριάντα χρόνια κ' ἐδῶθε ἡ γῆ τοῦ Γκαίτε, τοῦ Σίλλερ, καὶ τοῦ Αἶνε σωμαίνε. Μοναχὰ στὰ τελευταῖα χρόνια τοῦτα, σὲ καιροὺς ὅπως διόλου εἰρηνικούς, φανήκαν κάποιοι λογοτέχνες. Σὰς ἀνάφερα παραπάνου τοὺς Κρητικούς στὸ 17ο αἰῶνα. Καθαρὰ μᾶς δείχνουν πῶς τὸ φιλολογικὸ δαιμόνιο ζυπνάει πρὶν ἀπὸ τὰ ὄπλα, γιὰ τὴν ἀποδείξη τῶν οἱ Κρητικοὶ δὲν τὰ εἶχανε μεταχειριστῆ· τὰ ἀνευρετῆσαν μοναχὰ. Ἐνας λαὸς βλέπει πῶς κιντνεύει ἡ διανοητικῆ του, καὶ κρυμμένη ἀκόμα, ἀνάπτυξη σηκώνεται τότε, γιὰ νά δώσῃ λεύτερο δρόμο στὸ πνεῦμα του.

Ἔτσι ὁ Σολωμός φτάνει στὴν ὥρα γιὰ νά ἐκφράσῃ τὸ νοῦ τῆς φυλῆς του. Βλέπουμε πῶς τὰ δημοτικὰ τραγούδια—τὰ πῶς ὁμορφα διαμάντια τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας—τὰ κλέφτικα τραγούδια, καὶ ἄλλα ἀκόμα, ἄξια προβάλλουν ἀπὸ παντοῦ, πρὶν ἀπὸ τὸ 1821, ὕστερ' ἀπὸ κρασμοῦ ποιητικὸ πού στάθηκε ὅσο στάθηκε καὶ τὸ Βυζάντιο, γιὰ τὴν καλὰ καλὰ, ἐξὸν ἀπὸ κάποιες σπάνιες ἐξαιρέσεις, δὲν ὑπάρχει βυζαντινὴ φιλολογία, ἀνίσως μὲ τὸ ὄνομα φιλολογία ἐνοοῦμε ἔργα φαντασίας. Οἱ Βυζαντινοὶ στέκονται πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ λαὸ. Ὁ Σολωμός ἐμπνεύστηκε συγκρατητὰ ἀπὸ τὴν δημοτικὰ Μούσα. Χαιρέτισε σὰ γεγονός μεγάλο τὴν ἐκδοσὴ τῆς συλλογῆς τοῦ Φωριέλ. Ἐάνοιξε τοὺς ποιητικούς καὶ καλλιτεχνικούς θησαυρούς πού κλειούσανε τὰ τραγούδια ἐκεῖνα. Μὰ μπορεῖ κ' ἕνας ἄλλος λόγος νά τὸν ἔκαμε νά μεταχειριστῆ τὴ μητρικὴ του γλῶσσα, καὶ ὄχι τὴν τεχνητὴ καὶ δασκαλικὴ γλῶσσα πού

γράφονταν τότε γύρω του καὶ πού εἶναι καθαυτὸ ἀντιπρόσωπος τῆς ἑνῆς ἀποκλειστικῆς φιλόλογος, ὁ Κοραῆς. Λένε πῶς μιὰ φορὰ, περπατώντας στὴ Ζάκυθο, ἀπάντησε κάποιον ζητιάνο, πού, γιὰ νά κερδίσῃ τὸ ψωμί του, πήγαινε στὴς πόρτες τῶν ἀρχόντων καὶ ἀπάγγελλε στίχους, σὰ στοὺς ἡμερικὸς καιροὺς. Ὁ ποιητῆς συγκινήθηκε κατὰβαθα. Καὶ κατάλαβε. Καὶ εἶπε· «Νὰ πῶς πρέπει νά τραγουδῶ! Νὰ ἡ γλῶσσα μου!»

Κι ἀληθινὴ ἂ δὲν εἶναι ἡ ἱστορία, εἶναι συμβολικώτατα πλασμένη. Ὁ ποιητῆς εἶναι τόσο πῶς πολὺ ἀνθρώπινος, ὅσο ἀποτείνεται σὲ πῶς πολλοὺς ἀνθρώπους. Πολὺς λαὸς μὲ ἀκολουθεῖ, ἔλεγε στὴ Ναυσικῆ ὁ Ὀδυσσεύς. Ὁ ποιητῆς πρέπει νά μπορῆ νά λήῃ σὺν τὸν Ὀδυσσεύα.

Ὁ Σολωμός εἶτανε στὸ ὕψος τοῦ ἔργου του. Στάθηκε μεγάλος ποιητῆς ποιητῆς πού δὲν εἶναι σὲ τίποτε πῶς κάτου ἀπὸ τοὺς συντεχνίτες, ἀπὸ τὰ δέξια του στὴν Εὐρώπῃ. Μὰ κατὰ ἄξια μὲ στενωχωρεῖ. Neograeca sunt; non leguntur! Κ' εἶπειτα ὅλοι ἐδῶ δὲν εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ξέρουν τὰ νῆξ Ἑλληνικά. Θὰ μπορούσα μὲ τὸ βιβλίον στὸ χέρι—ἕνα μοναχὰ βιβλίον μᾶς ἄφησε ὁ Σολωμός—νά σὰς κάμω νά δῆτε χεροπιαστὰ κάποιες ὁμορφιές του. Θὰ μὲ παρατηρήσετε ἴσως πῶς τὴν ὁμορφίαν τὴν αἰσθάνεται κανεὶς, πῶς ἡ ὁμορφία δὲν ἀποδείχεται. Πάντα σωστὸ δὲ μὲ φαίνεται νά εἶναι τοῦτο. Συχνὰ ἡ ὁμορφία χρειάζεται νά τὴν καταλάβουν, γιὰ νά τὴν αἰστανθοῦν. Κι ἀκόμα κατὰ ἄλλο. Μπορεῖ κανεὶς νά δειξῆ, σχεδὸν μαθηματικὰ, ποιοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, ἀνάμεσα στοὺς ποιητῆς, πού ἀξίζουν νά λέγονται μεγάλοι ποιητῆς. Καὶ θὰ δοκιμᾶσω νά σὰς παραστήσω ἐδῶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μεγαλόπνοης ποίησης, καθὼς τουλάχιστο παρουσιάζονται σ' ἐμένα. Καὶ θὰ δοῦμε ποῖα ἀπὸ τὰ σημάδια κείνα βρίσκονται στὸ Σολωμό.

Τὸ σημάδι πού ξεχωρίζει, γενικώτατα, σὲ ὅλους τοὺς χρόνους καὶ σὲ ὅλους τοὺς τόπους τὸ μεγάλο ποιητῆ εἶναι ἡ ἐμπνευστὴ πού ἀπὸ τὸν πρῶτο στίχον ἀναβροῦζει καὶ ἀμέσως ἀποκρυσταλλώνεται· ἐννοῶ τὸ στίχον τῆς ἀρχῆς, τὴ δύναμιν ἡλόκληρου τοῦ κομματιοῦ, εἴτε στὸ ἠρωϊκὸ, εἴτε στὸ αἰσθητικὸ εἶδος· φτάνει ὁ στίχος αὐτὸς νά τὸ λήῃ ἀμέσως ὅ,τι θέλει νά πῆ, ἀπάντεχος καὶ τελειωτικός. Ὁ Μπωντελαίρ ἔχει πολλοὺς τέτοιους στίχους, πού σὲ χτυποῦν ἀμέσως.

La servante au grand cœur dont vous étiez jalouse.

Κι ὁ Σολωμός εἶναι γιομάτος ἀπὸ τέτοιους στίχους.

(Ἐδῶ ὁ Ψυχάρης ἀναφέρει παραδείγματα ἀπὸ στίχους τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Σοφοκλῆ, καὶ ἱακοῦλουθεῖ.)

Νόμος γιὰ τοὺς τέτοιους λογῆς στίχους εἶναι πῶς πολλές φορὲς τοὺς ἀκολουθῶσαν στίχοι ἀδυνατώτεροι. Στίχοι κακοί, καὶ οἱ κακοὶ τοῦτοι στίχοι εἶναι μάλιστα σημάδι ἀπὸ τὰ πῶς θετικὰ γιὰ νὰ νῆξ ἀναγνωρισθῶσαν κανεὶς ὄχι βέβαια τὴν τέλειον στιχοπλόκον, τὸν καλὸν ποιητῆ, μὰ τὸ μεγαλύτερον ποιητῆ. Ἐξέλεγε κανεὶς πῶς οἱ μετρημένοι ποιητῆς (poètes moyens) δὲν ἔχουνε τὸ θάρρος νὰ δυνάτωσαν. Οἱ ἄλλοι, δὲν τοὺς μέλει γι' αὐτὸ. Βλέπετε πῶς μῆτε ὁ Σοφοκλῆς ἐξέφυγε ἀπὸ τὸν κανόνα τοῦτο. Κι ἀκόμα δὲν τὰ ξέρουμε ἀρκετὰ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά, γιὰ νά ξανοίξουμε κ' ἐκεῖ τὰ χνῆρα τῶν πολὺ ἀνθρώπινων αὐτῶν ἐλαττωμάτων, πού ἀμέσως μᾶς παρουσιάζονται στοὺς νεώτερους. Σὰς ἀνάφερα τὸ Μπωντελαίρ. Εἶναι γιομάτος ἀπὸ ἐλλεινὰ κατρακυλίσματα. Κι ὁ Σολωμός ἔχει τὸ μέρος του μὲ τὸ παραπάνου. Ὁ Βινυ, πού ὅταν πεταῖ, πεταεῖ ψηλότερ' ἀπ' ὅλους, ἔχει σελίδες κουραστικές. Ὁ Λαμαρτίνος καὶ ὁ Μουσσέ, πρὸ πάντων ὁ Λαμαρτίνος, πληρώνουνε τοὺς μεγάλους στίχους τοὺς μὲ σταματήματ' ἀπότομα καὶ κακα.

Θυμοῦμαι μιὰ βραδιὰ ἕνα λόγο τοῦ Οὐγκώ πρὸς ἕνα νεὸ ποιητῆ,—γιὰ τὸν Οὐγκώ καθὲ ποιητῆς εἶτανε νέος.—Ὁ ποιητῆς ἤθελε νά τοῦ διαβάσῃ ἕνα ποίημα, καὶ ὁ Δάσκαλος τότε ρώτησε πόσοι στίχοι εἶτανε. Εἶτανε διακόσιοι! Ὁ Οὐγκώ, εὐγενικός πάντα, κοπλιμεντάρισε πρῶτα τὴς κυρίες πού βρίσκονταν ἐκεῖ, κ' εἶπειτα γύρισε πρὸς τὸν ποιητῆ, καὶ τοῦ εἶπε:—«Κύριε, κανεὶς δὲν ἔκαμε στὴν ἀρχὰ διακόσιους ὁμορφους στίχους».

Ὁ λόγος εἶναι βαθύς. Ὁ πτίχος συγκεντρώνει καὶ φωτᾶει. Ὁ πεζὸς λόγος ξεδιπλώνει. Γι' αὐτὸ τὴ στιγμὴ πού πρωτοπροβάλλῃ σὲ μιὰ χώρα ὁ πεζὸς λόγος—ἐννοῶ τὴ φιλολογικὴ πεζογραφία—εἶναι τὸ πῶς σπουδαῖο γεγονός, ἔλεγε ἕνα ἀνέκδοτο, τὸ ἀνέκδοτο τῆς λογικῆς. Στὸ ἐξῆς ἡ σκέψη ἀκολουθεῖται, κρινεται, κοιτάζεται, χιτίζεται. Τίποτε δὲν εἶναι δυνατό χωρὶς τὴν πεζογραφία, οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε πρόοδο.

(Ἐδῶ ὁ Ψυχάρης μιλεῖ γιὰ κάποια ἄλλα γιομάσματα τοῦ μεγάλου ποιητῆ, εἰκονοπλαστικὰ καὶ

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

Κι ὡς ἀφήσουμε πῶς τὸ σπουδαῖο σκοπὸ τῆς βιζιτας ἀπόλαψη κ' ἡ κουβέντα τοῦ κ. Μπούνο. Εἶτανε ἄθροπος σαράντα χρονῶ μόλις, καὶ ὄχι μοναχὰ πρῶτης ἀρχὰς χειροῦργος, παρὰ καὶ φοβερὰ ἐξυπνος· ἕνας νοῦς ἀπὸ τοὺς λαμπροὺς ἐκείνους, πού τόντις λαμπρουνε, πού καθὲ φῶς τάνταν κλοῦνε, πού τάνταν κλοῦνε μ' ἐφκολία καὶ ἀμέσως τὸ κλονε δικὸ τους. Ποιητῆς, μουσικός, ζουγράφος, ἱκανὸς σὲ ὅλα, καὶ γιατρός ἀξιόλογος. Τὸ ἤξερε. Καὶ τὸ καμάρωνε, ἴσως μὲ τὸ παραπάνω. Καμάρωνε μέσα του, καὶ ἀπὸ τοῦ εἶδνε θάρρος καὶ δράση καμάρωνε ὅμως καὶ μπροστὰ στοὺς ἄλλους· ἀπὸ τὸ πάλαι τοῦ εἶδνε περηφάνια καὶ πείσμα, γιὰ τὴν δυσχεροῦσαν τοὺς συναδέφρους. Ἐναν ἕνανε εἶχε πάρε τοὺς διαφοροὺς καὶ δύσκολους βαθμούς τῆς γιατροσύνης, τὰ νῆξαιζε κανένα παιγιῖδι πού δὲν τοῦ κόστιζε μῆτε τὸν παραμικρὸ κόπο. Ἔτσι μὲ ὁμορφωσὴ γνῶμη, πῶς εἶδος ξέταση κ' ἡ

* Ἡ ἀρχὴ του στὸ 228 φύλλο.

ζωὴ φτάνει νάποκρίνεσαι ὀρθὰ κοφτὰ, καὶ πέτυχε. Μὰ πρέπει καὶ νά ἐμαθῆς ἄμα ἐμαθῆς, τέλειωσῃ, ξέρεῖς. Ὁ κ. Μπούνος τὸ ἤξερε καὶ τοῦτο. Ἦξερε ὁ κ. Μπούνος· ἤξερε τὸ καθετῆς. Τέτοιο καὶ τῆλη θινὸ γινώρισμά του, πού ἤξερε δηλαδῆ. Τέτοια καὶ τὰ ψυχολογικὰ του. Ἡ βιάση του ἐκείνη στὸ Νοσοκομεῖο, ἡ περιφρημῆ, ἡ ἀστροπελεσκῆσια, ἡ γνωστὴ σὲ πορτιέρηδες καὶ νοσοκόμους, ἡ βιάση πού τὴν ἔτρεμε ὁ κόσμος, ἂν τὴν ξεδιαλλίσης, βιάση καθαρὸ δὲ θὰ σοῦ φανῆ· δὲ βιαζότανε, πού νά πῆς, ὁ κ. Μπούνος· ὁ κ. Μπούνος ἤξερε. Ἦξερε καὶ βιαζότανε. Ἦξερε πῶς ἐπρεπε νά βιαστῆ καὶ πότε. Ἀντίληψη γοργή, γοργὴ πράξη· νά ὁ σωστὸς ὁ ἄθροπος. Νὰ καὶ τί σήμαινε βιάση γιὰ τὸν κ. Μπούνο. Γιὰ τὸ ὅμως τὴν γοργάδα; Γιὰ τὸ ξέρεῖς. Ἀντιλαμβάνεσαι γοργὰ, γοργὰ πράττεις. Ὅταν ἤθελε ὁ κ. Μπούνος, δὲ βιαζότανε διόλου, καὶ μάλιστα φουμιζανε στὰ Παρίσια μιὰ του θεραπεία πού βάσταζε τρία χρόνια, μόνο καὶ μόνο γιὰ τὸ λόγο πού βάλθηκε ὁ γιατρός μᾶς καλὰ καὶ σάνει, νά γλυτώσῃ τὸν ἄρρωστο χωρὶς χειροῦργημα. Ἦξερε βέβαια καὶ τότες, μὰ θὰ δῆς ἂν τὸ ξετάσης καὶ ἀπὸ, πῶς καὶ τότες ἠύχασε βιαστικὰ. Ἦξερε ὁ κ. Μπούνος πότε χρειάζεται βιάση καὶ πότε δὲ χρειάζεται. Ἀκό-

μη καὶ στὴν ἀργητᾶ, ἡ ἀντίληψή του γοργή.

Ὁ Ἀντρέας, σὺν μπῆκε στὸ σπουδαστῆρ τοῦ φίλου του, τὸν ἤθερε πῶς πολὺ κουρασμένο παρὰ νεβρικό. Ἀπὸ τοῦ ἄρεσε κάπως. Ὁ ταχτικός, ὁ κανονικός ὁ Ἀντρέας σιχαίνονταν, μπορεῖ καὶ νά μιλοῦσε κάθε ταραχῆ, καθὲ βιάση. Δὲ γινώριζε ὅμως κατὰβαθα τὸν κ. Μπούνο. Νόμισε, γιὰ τὸν ἔλεπε ἡσυχὸ στὴν πολυθρόνα του, πῶς δὲ βιαζότανε ὁ γιατρός ἐκείνη τὴ στιγμὴ· βιαζότανε ὅσο καὶ τὸ Νοσοκομεῖο, ἂν καὶ δὲν ἐμοιαζε βιαστικός, ἐπειδὴ βιαζότανε μέσα του, καὶ ὁ Ἀντρέας δὲν καταλάβαινε πῶς γιὰ τὸν Μπούνο βιάση θὰ πῆ ἀπόφαση. Ἀποφασισμένος ὁ ἐξουχάτος καὶ ἀπὸ τὰ πρῶτα λόγια τοῦ Ἀντρέα. Ρώτησε γιὰ τὴν Κατινούλα, πού τὴ γινώριζε καὶ ἀπὸ τὴν Κερμαρία σὺν ἤθερε μιὰ φορὰ τὸ καλοκαίρι· εἶπειτα ρώτησε μὲ κάποιον ὕψος ἀδιασχεροῦ, σὰ λιγάκι σαχλό, ἕνα ὕψος ὅπου μόλις ξεδιακρίνετε μιὰ ἡμερῆ, μιὰ γλυκεῖα περιφρόνηση, λὲς καὶ τὸ θεωροῦσε περιττὸ νά ρωτήσῃ, ἂν ἐκεῖ κάτω στὸ Μπ... τοῦ κ. Σεβίλα, στὴν Κλινικὴ του, τῆς εἶχανε κάμει καθητηριασμό. Δίσταξε μιὰ στιγμὴ ὡσπου νάποκριθῆ ὁ κ. Ἀντρέας, καὶ ἀποκρίθηκε στὴ θέση τοῦ ὁ κ. Μπούνος.

—«Ὅχι, ἰννοεῖται. Δὲ θὰ ἔχουνε καὶ τὰ μέσα».

τιχοπλαστικά, δείχνοντας παραδείγματα από το Σολωμό, κι από άλλους ποιητές αρχαίους και νεώτερους, και εξακολουθεί :

Είναι κάποιο άλλο χαρακτηριστικό βαθύτερο, σπανιότερο χάρισμα, μια χωριστή ἀρετή, που τή χαίρονται λίγοι προνομιοῦχοι. Ὁ Σολωμός ἔγραψε, ἀνάμεσα σέ ἄλλα, δύο τραγούδια γιά ἕνα βοσκό και γιά μιὰ βοσκοπούλα που πεθάναν. Θά τὰ δῆτε στή συλλογή τῶ δημοτικῶν τραγουδιῶν τοῦ Πάσσοβ. Ὁ ἐκδότης τους τὰ πῆρε γιά δημοτικά τραγούδια. Δέν ἔφταιγ' ἑκεῖνος. Εἶχανε γίνει δημοτικά. Ὁ Σολωμός πέρασε στή θέση τοῦ ἀνόνομου ποιητῆ. Εἶναι ἴσως αὐτή ἡ πιό μεγάλη δόξα που μπορεῖ νά τύχη σέ ποιητή, καθώς εἶναι γιά κάθε συγγραφέα ἡ πιό βέβαιη τιμή, νά λένε και νά ξαναλένε τους στοχασμούς του χωρίς νά τὸ ξέρουν, και καμιά φορά κ' ἔκει που τὸν πολεμοῦν. Γιά νάφρανιστῆ ἔτσι μέσα στό πλῆθος στοχάσου πὼς χρειάζονται διαλεκτά χαρίσματα. Ὅλοι μας εἴμαστε ἐν' ἀπείραγο πλῆθος ψυχῶν ἀγνωρίστων ἢ μιὰ με τὴν ἄλλη που συναπαντιοῦνται. Καμιά φορά ἡ ἀστραπὴ ξεσπάει, ἡ γνωριμιὰ ἔγινε. Ὁ ποιητὴς περιμαζώνει τὴν ἀστραπὴ αὐτὴ που ἀπάνου της τοῦ ἔρθε, σέ μιὰ ὠρισμένη στιγμή, δλάκερη ἡ ψυχὴ τοῦ πλῆθους. Αἰστάνθηκε καθώς αἰστάνεται, στοχάζτηκε καθώς στοχάζεται. Ἐδῶκε τὴ μορφή στή συνείδηση τοῦ λαοῦ του.

Ὁ Σολωμός εἶχε αὐτὴ τὴν εὐτυχία. Γιά νά τὴν ἐχτιμήσουμε καθώς τῆς ἀξίζει πρέπει νά καταλάβουμε πόσο εἶναι σπάνιο τὸ φαινόμενο σέ ὅλες τίς χώρες. Ὁ Γκαίτε ἐπῆλθε με τὴ Μαργαρίτα του ἕνα τύπο ἀγαπημένο ἀπὸ τους συμπατριῶτες του, και πολλοὶ στίχοι τοῦ Ἄϊνε κυκλοφοροῦνε στίς γερμανικὲς χώρες. Κανέν' ἀπ' αὐτὰ τὰ τραγούδια δέν ξέρω νάγινε δημοτικό, και κείν' ἀκόμα που ὁ Ἄϊνε δανείστηκε τὸ θέμα τους ἀπὸ τὴ λογογραφία τῆς πατρίδας του. Ὁ Σαίξπηρος κατάρρε νά στυλωτῆ στὰ δράματα του ἰθνηκὰ πρόσωπα. Στὴ Γαλλία, ἀλλοίμονο! — ἐξίν καμιά φορά στό Μολιέρο — δέν ἔχουμε τίποτε τέτοιο. Δέν ἔχουμε ζωντανούς τύπους παραστατικούς τοῦ Γάλλου. Τὸ φαινόμενο τοῦτε κρατιέται ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ γαλλικὴ φιλολογία εἶναι, κατὰ βῆθος, ἀριστοκρατική. Τὸ ἐπίθετο αὐτὸ δὲ σημαίνει πὼς γράφεται σέ γλώσσα καθαρὰ ἰσπανική, ἀπὸ ἡ ἑλληνικὴ καθαρὰ ἰσπανική. Ὁ Σολωμός εἶχε ἄλλο χάρισμα, ἡ ἀπὸ τὸν Σολωμό, κι ἀπὸ ἄλλους ποιητές αρχαίους και νεώτερους, και εξακολουθεῖ :

Τὸ εἶπε ἀπὸ μάλιστα με καλοσύνη. Καὶ τόνους ὁ καθημερινός εἶναι ἀπὸ χειροῦργημα και ἄσκησις συνήκ. Καθημερινὰ στίς Γαλλία, ὅπου ἔχει τέτοια σημασία ἡ λέξη, ὅταν ἀκούμπας τὸ στόμα ἐνὸς σουληναρίου πῶντι στήν μπασιά ἢ τοῦ δεξιῦ ἢ τοῦ ἄριστερου τοῦρητῆρα κ' ἔτσι τραβᾶ, που νά ποῦμε, τὸ νερὸ κατεφτεῖται ἀπὸ τὸ νεφρὶ, προτοῦ ἀνακατεφτεῖνε στή φουσκὰ και τῶ δῶνε τῶ νεφρῶνε τὰ νερά. Πρέπει ὅμως τὸ σουληναρὶ σου νά περάσῃ ἀπὸ τὸ τρισκότιδο τῆς φουσκᾶς και κεί μέσα νά βροῖ τὸ στενὸ τῆς τούπκας. Ἄν ὅμως εἶγανε καμει τότες καθημερινὸς τῆς Κατινούλας, δὲ θά μποροῦσε νά ντῆξῃ περιττὸ κούλα; νά δοκιμάσῃ, ἀπὸ στή θέση ὅπου τὴν ἔχρσανε ἢ τὴ βάλανε ὁ κ. Ἀμάρος και ὁ κ. Λανέζος, ἔτσι κ' ἔτσι χαμῆνο εἴτανε, τὸ καρτίσι.

Μὰ ὅποιος ξέρει δέν ἔχει ἀνάγκη πάντα νά ζεταζῆ. Ὁ κ. Μπούνιος ἔξερε. Φυσικὰ, δέν ἔξερε ὁ κ. Σεβιλᾶς. Ὁ κ. Σεβιλᾶς ἔφταιξε και σέ κατ' ἄλλο. Ἐδῆσε, καθώς εἶδαμε, τὴν πληγὴ ἀπὸ μέσα με κλωστιστες μεταξί. Φοβερὸ λάθος. Τὸ μεταξί ἐρέθιζε τὸν κ. Μπούνιο. Τὸν ὅμως τὸ μεταξί ὅσο ὄθμωνε και τὴν πληγὴν. Ὁ ὄθμος του ἔσπερος, δίχως φωτιά, δίχως κόκκινα μάγουλα και φωνὴν που

αὐτὴ φράση καθιερώνει μιὰν ἀρχὴ γραφῆς που κυριεῖ τὴ γαλλικὴ πεζογραφία. Τὴ λέω ἀριστοκρατική, γιατί οἱ σχολές ἀκολουθοῦνε, μέρα στή φιλολογία τούτη, ἢ μιὰ πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀπὸ τὸ 170 αἰῶνα, που κυριαρχοῦσε ἡ κλασσικὴ σχολή. Καὶ λοιπὸν ὅποιος λείει σχολὴ πάντα ἀριστοκρατικίζει. Πρέπει νά νεβοῦμε ἴσα με τὸ Rabelais τὸν ἀσύγκριτα μεγάλο συγγραφέα, γιά νά ξαναζοῦμε τὸν καλὸ γαλλικὰ στάργαστῆρι του νά χύνη ὅλα τὰ ἀρχαῖα μέταλλα, τὸ σίδηρο, τὸ χάλκωμα, τὸ μπρουντζο και τὸ χρυσαφί: νά χτυπᾶ με τὸ σφυρὶ του στάρμονι, γιά νά σκαρῶσῃ τὴν ἀρματωσιά που με κείνη ἀνετα πορεύετ' ἕνας γίγαντας γεννημένος στὰ γαλλικὰ χῶματα, ἀπὸ τὴν παράδοση κι ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, συμβολικὰ κ' εὐκολα.

(Στῆ ἄλλη φύλλο τελιώνει).

ΔΑΚΡΥΑ

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Ν. ΚΟΝΕΜΕΝΟΥ

Ὅχι ἄνθη γιά τὸν τάφο σου, δάκρυα θερμά μοι δίνε, Γλυκέ μου φίλε, ὁ πόνος μου, και με καῖμό θρηνώ. Τόσες γλυκὲς ἐνθῆμοιες γένονται τώρα ὁδόν. Εἶναι φαρμάκι τὸ φίλι τοῦ τάφου, τὸ στερνό.

Γέροντας... κλαίω γέροντας... και παλαιὸ μου φίλο, Κ' ἡ Μοῦσα μου στὸν ποιητὴ θλιμμένη φάλλει φθῆ, Κι ὁ πόνος πῆγει τὴν καρδιά... και τρέμει σάν τὸ φύλλο τοῦ φθινοπώρου που ὁ βορρῆς τὸ δέρνει σὸ κλαδί.

Φίλε γλυκέ μου, ἐγέλασε με τῆς ζωῆς ἑ ἀστῆα. Μ' ἀγάπησε... κ' ἐπόνωσε... κ' ἐδάκρυσε σὺνι. Κ' ἐβῆκε τὸ γέλιο σου κ' ὁ πόνος σου ἄρμονια. Και μυροῦδατα λούλουδα... κι ἀμάρτατα σεμνά.

Μέσα στὸν κόσμο ἐπάλεψες... κ' ἦσουν στὸν κόσμο ἕνος. Τὰ φέματά του ἐμῆσης τὸ πνεῦμα σου τὸ ἄγνὸ, Κι ἀπέθανες παντέρημος, ὄσον... λησμονημένος, Πούχες καρδιά στὰ στήθη σου πλασμένη ἀπὸ οὐρανί.

Ἄχ! στὴ ζωὴ τὴν ἄχαρη, ποὺ με τρομάρα τόση, Εἰς τὴν ἀγάπῃ βροσκουσε κρυφὴ παρηγοριά, Ἡ Μοῦσα τὴν ἀπόλαυσι θά ἴδῃς νὰ σαβανόσῃ. Μαζὶ νά θάψῃ ἀλύπητα κορμῆτι μας καρδιά.

Και σὺ κορμῆτι μου καρδιά στὸν τάφο σου μοι παίρνεις, Κι ἀξένει ἡ ἐρμιά μου πάντοτε μαζί με τὴ ζωὴ. Ἀγαπημένα λόγια σου... πλέον... δέν θά μοῦ στέρῃς. Και δέν θά σβῆσῃ ἡ θλίψη μου εἰς τὴ στερνὴ τρυφή.

Γέροντας κλαίω γέροντας και παλαιὸ μου φίλο, Κ' ἡ Μοῦσα μου στὸν ποιητὴ φάλλει θλιμμένη φθῆ, Κι ὁ πόνος πῆγει τὴν καρδιά και τρέμει σάν τὸ φύλλο τοῦ φθινοπώρου, που ὁ βορρῆς τὸ δέρνει σὸ κλαδί

Κεφαλληνία ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΑΒΑΙΚΟΣ

σκωμένη. Πεισματωμένος, ἡσυχος, ἀνώτερος — «Δέκα χρόνια τώρα που ἐπαψῃ τὸ μεταξί. Τὸ ξέρι τί κοστίζει στους ἀρρώστους. Δὲ γίνεται. Πρέπει κοκτ-γκούττι. Τὸ μόνον».

Ἐχει ἐνοῖται και τὸ κοκτ-γκούττι τὰ κακὰ του. Μὰ ὁ κ. Μπούνιος ἔξερε.

Ἰσπερ, με εἰρωνεία σοβαρῆ, ἄφαντη, κρυφὴ κι ὠργισμένη:

— «Θά γυρίσετε στήν Κερμαρία σ' ἐννιά μῆνες, δέν εἶναι ἀλήθεια; Ἐγὼ λέω, τους ἐννιά μῆνες, νά θεραπεψετε, νά βρασταζετε τὴν ἀρρώστη ὅπως ὅπως. Ἐπειτα, σάν κατεβῆτε, νά τὴν παραδώσετε στὰ χέρια τοῦ κ. Σεβιλᾶ και νά τοῦ κάμετε «Μεξ ἔβαλες μεταξί. Τὸ μεταξί σου, φίλε μου, φρόντισε ὁ ἴδιος νά μεξ τὸ βγάλης, παρακαλῶ. Εἶναι τὸ καλύτερο».

Στάτισε ὁ Ἀντρέας με τὸ λόγο. Συλλογίστηκε πὼς τὸ κάτω κάτω μπορεῖ ὁ κ. Μπούνιος νά εἶχε δικίον και νά μὴν ἀξίζε τὸ μεταξί. Ὁ κ. Μπούνιος τοῦ εἶδεινε κι ἀφουνοῦ, φιλικὰ και με τρόπο, τοῦ εἶδεινε ὅμως πὼς δέν ἐνοῖωθε ἀπὸ γιαιτρικὴ, ἐπειδὴ ὅταν ὁ κ. Ἀντρέας, που τοῦ τὰ δηγήθηκε ὅλα τὰ ἱστορικὰ τῆς ἀρρώστιας, τοῦ μίλησε γιά τὸν κ. Λανέζο, εἶπε ὁ κ. Μπούνιος:

— «Εἶστε πολὺ περίεργοι ἑσῆς οἱ πελάτες, οἱ

Η ΛΑΞΕΜΗ

Στὴ φίλη μου Χ.

Σὰ χιονισμένε ἀσπρολογούσαν περίγυρα τὰ χωράφια ἀπ' τὰ σκασμένα λούλουδα τῶν μπκμπακιῶν. Γέρνανε κουρασμένα τὰ κλαδιά κ' Ἰντιάνες χωριατοπούλες μάζευαν τὸν κῆτασπρο θησαυρὸ μέσα σέ κόκκινες ποδιές που μάτωναν τὴν πρασινόλευκη ἀρμονία.

Φάνηκε τώρα ἀντίπερα ἡ νατιβικὴ χώρα με τοὺς νεκροὺς, τὰ λασποχτισμένα σπῆτια, τὰ τετράγωνα λιανωτὰ και τίς καλαμοστεγασμένες καλύβες. Ἐκεῖ, μακριὰ ἀπ' τὸν πολιτισμένο κόσμο, μὰ και μακριὰ ἀπ' τίς φαρμακερές του μύγες κι ἀπ' τὴ ζωὴ τῶ σκουληκιῶν, θά περνοῦσα μῆνες και μῆνες.

— Σαχίμπ αγιά(!), σαχίμπ αγιά, ἀρχισαν τ' ἀραπακία νά φωνάζουνε χειροπῆδῶντας γύρω στ' ἀλόγο μου.

— Σαλάμ(!), σαχίμπ, σαλάμ.

Καμιά δεκαριὰ Ἰντιάνοι με σαρίκια κίτρινα, ντυμένοι γιορτινὰ, μοῦ κάνανε τεμενάδες σκύβοντας ὡς τὸ χῶμα. Κατάλαβα πὼς εἴταν τὸ ἐπιτελεῖο μου.

— Σαλάμ.

— Ἡ Ἐξοχότη σας θά εἶναι κουρασμένη.

— Ναι και πολὺ μάλιστα. Πῶ εἶναι τὸ μπανγκαλό(?) μου; ὄχι στὴ χώρα μέσα ἐλπίζω.

— Ὅχι, σαχίμπ, ὄχι, πάνω στοῦ πιταμοῦ τὸν ὄχτο.

Φτάσαμε στὸ «Ἀσκηταριό», ἔκανα μπάνιο, ντύθηκα, ἔφαγα και ξαπλώθηκα στὸ σοφὰ στὴ βεράντα νά καπνίσω και νά ξεκουραστώ. Σὲ λίγο με πῆρε ὁ ὕπνος, ὕπνος βαθύς, λήθαργος σωστός, ὕπνος χωρὶς ὄνειρατα, ὡς τὴ στιγμή που μυρωδιὰ γιαισομιοῦ πίσω με κουβᾶλησε σέ περασμένα χρόνια, και βρέθηκα με μῆξ, παλληκαρὶ κούστακο, μυρίζοντας νησιώτικα γιαισομιά που μοῦ τὰ πρόσφερε τὸ χεράκι τῆς πρώτης μου ἀγάπης. Σκύβω νά φιλήσω τὰ κοντυλένια δάχτυλα, μὰ κείνη μαργιόλικα μεξ ξεφεύγει, τὴν κυνηγῶ..... κι ἀλλοίμονο ζυπνῶ.

Τὶ ὄνειρο γλυκό. Κι ὡς τότε ἀλήθεια μουσκοβολοῦν τὰ γιαισομιά. Τρίβω τὰ ματια. Τεντώνουμαι,

1) Ὁ ἀφέντης ἔρθε. Σαχίμπ, ἔτσι φωνάζουν οἱ νοτιοπει τοὺς Εὐρωπαίους.

2) «Σαλάμ». χαιρετισμὸς Ἰντιάνικος.

3) Βυρπαλογο=ἐξοχικὸ σπῆτι με βεράντες.

ἀρρώστοι. Δέν ξέρετε ποτε σὰς σέ τί γιατροῦ νά πάτε. Ὁ τι κι ἂν παθετε, τὸ τραζίμο δικὸ σας. Καλὸς ἄρρωπος ὁ Λανέζος εἶναι και ἱκανός. Μὰ χειροῦργος που δέν πέτυχε στὰ Νοσοκομεία. Λοιπὸν, τί ἀξίζει; Ἐσεῖς πάλι τρέχετε στήν πρώτη κλινικὴ που βλέπετε στους δρόμους».

Τοῦ εἶδσε κι ἄλλο μᾶθημα ὁ κ. Μπούνιος. Ἐλεγε τοῦ Ἀντρέα. Ἰσως γιατί δέν μποροῦσε νά ξεχάσῃ τίς ἀναθεματισμένες τίς κλωστῆς, ἰσως και γιά νά τὸν κᾶμῃ νά καταλάβῃ, μὰ και ὄνει, τί ἀηδία που εἶναι τὸ μεταξί, πὼς κάποτες χρειάζεται δέφτερο χειροῦργημα, δηλαδή νά ξαναζοῦνε τὴν πληγὴ, νά βγοῦνε οἱ καθαρσίες. Ὁ Ἀντρέας σὰ νά ταράχτηκε βῶτησε ἀνήσυχος ἂν εἴτανε και πικίντυνο τέτοιο χειροῦργημα.

— «Ἐνα χειροῦργημα, τοῦ ἀποκρίνεται σοφὰ ὁ κ. Μπούνιος, δέν εἶναι ποτέ του πικίντυνο. Πικίντυνο εἶναι ὁ ἀρρώστος. Τὸ πιὸ σημαντικό, οἱ ὄροι ὁ που γίνεται τὸ χειροῦργημα. Κ' οἱ ὄροι κρέμονται ἀπὸ τὴν ἀρρώστια».

Ἡ κάπως μεταφυσικὴ ἀρχὴ τοῦ κ. Μπούνιο, ἀρχὴ που δέν εἶχε και μεγάλη πρωτοτυπία στὴ χειρουργικὴ, δὲ σήμαινε πὼς μπορεῖς νά χειρουργῆσῃς στὸν ἀέρα: σήμαινε πολὺ ἀπλά πὼς πρέπει νά μὴν

γυρνῶ καὶ τί νὰ δῶ! τρεῖς Ἰντιάνες, ἀσπροντυμένες, μὲ τὰ μαῦρα τους μαλλιά στεφανωμένα φούλια καὶ γιασουμιά, στίκονται δύο βήματα μακριὰ χαμογελώντας καὶ μουρμουρίζοντας χαδευτικά, «σαλάμ σα- χίμπ».

— Μπέρα (4), μπέρα.

— Ἀφέντη.

— Σὺ μοῦ τίς κουβαλῖσες, μασκαρά; Πές τες ν' ἀδειάσουν τὴ γωνιά μὲ μιζ, ἀκούς; Δρόμο ἔσεῖς.

Σκεπάζοντας τὰ κεφαλάκια τους, ντροπισκίμενες, μὲ τὴν ἀκρὴ τοῦ σαριοῦ (5) τους, καὶ κάνοντας ἀπὸ ἓνα μεγάλο τεμενᾶ, χαθήκανε μὲ μιὰς στὴ σκοτεινιά.

Ἄφρασαν ὁμῶς πίσω τὴ μυρωδιά τους οἱ εὐλογημένες. Ξανασφαλνῶ τὰ μάτια, ξαναγυρεύω τὸ νησιώτικο μπαζέ, καὶ τὰ νησιώτικα τὰ γιασουμιά, μὰ τοῦ κάκου. Τὰ καινούρια λούλουδα, τὰ λάγνα μαῦρα μάτια ὄλο κοντὰ μου βρίσκονται.

— Μπέρα.

— Ἀφέντη.

— Φώναχ' τες πίσω γλήγορα. Ὅχι, στάσου. Ἄς τες. Οὐφ ζίστη, πνίγεται κανεῖς. Στὴ βεράντα θὰ κοιμηθῶ.

— Ὅχι, ἀφέντη, ἔχει φίδια πολλὰ σ' αὐτὸ τὸ μέρος.

— Κάμε ὅ,τι σοῦ λέγω. Βάλε γερὰ τὴν κουνουπιέρα καὶ φῶς στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς βεράντας.

Κοιμήθηκα καὶ τὸ πρῶτ' ἄρχισε ἡ δουλιὰ, παρηγοριὰ σωστή. Μὰ κάθε βράδι σὰν τέλειωναν τῆς μέρας οἱ σκοτούρες, καὶ μονάχος τραβοῦσα κατὰ τὸν κάμπο, ἐνοιῶθα τὴν ἀνάγκη συντροφιάς κ' Ἰντιάνικιας ἀκόμα.

Ἄρχισα τότες μὲ προσεχτικώτερο μάτι νὰ κοιτάζω τὰ χάλκινα γύρω μου ἀγάλματα, κ' εἶδα γιὰ πρώτη φορὰ τὴν ὁμορφιά τους, καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἡ φλόγα τῆς ματιᾶς τους μὲ τάραζε.

Πέρασε ἔτσι ἓνας μῆνας καὶ τώρα σίμωναν οἱ γιορτές οἱ νατιβικές, δύο βδομάδω σκόλες.

Τὶ θὰ ἔκανα ὅλη τὴ μέρα; διακόσια μίλια γύρω μου ἓνας δὲ βρίσκονταν Εὐρωπαῖος. Νὰ εἶχα τουλάχιστο βιβλία, μὰ ὅσα εἶχα τὰ διάβασα μονορούφι. Πέρασα ὀλίγες μέρες διαβάζοντας ὡς πού μοῦ σκοτείνιαζε τὸ μυαλό, κ' ἔμεινα ναρκωμένος μὲ ἀσλευτά μάτια, σωστός βραχυμάνος σ' ἔκσταση θρησκευτική.

4) «Beaure». Valet de chambre σὰ νὰ ποῦμε.

5) «Σαρί». Μονοκόμματο παννὶ πού τυλιγμένο μὲ χάρη γύρω στὸ σῶμα δείχνει ὅλες τίς γραμμές του.

Βαρέθηκα τὴν καβάλλα πού μ' ἔφερνε στὰ ἴδια μονοπάτια· συχάθηκα τὸ κυνήγι, τίς πληγές, τὰ αἵματά του. Ἄχ τὸ πρῶτο λάφι πού πλήγωσα. Σὰ μ' ἄγρια χαρὰ πήδηξα σιμά του, κ' ἀντίκρυσά τὴν καστανὴ παραπονετικιά του ματιὰ, κ' εἶδα τοὺς σπαραγμούς του, δάκρυσά καὶ γονατίζοντας τοῦ φίλησα τὸ ματωμένο κεφαλάκι. Ἄχ, νὰ μποροῦσα νὰ τοῦ ξαναδώσω τὴ ζωὴ..... Ὅχι, δὲν εἶμουν κυνηγός· ὁ κυνηγὸς δὲν κλαίει ἀντικρίζοντας τοῦ λαφιοῦ τὰ μάτια τὰ σθυσμένα.

Ἐημέρωσε κ' ἡ πρώτη σκόλη καὶ γὼ ξαπλωμένος στὴ βεράντα, ξαναζοῦσα θύμησες παλιές. Μὲ μιὰς τινάχτηκα πάνω ἀκούοντας τὸν κρότο νταουλιοῦ. Τρέχω στὸν μπαζέ καὶ βλέπω νᾶρχεται ὀλίγη συνοδία ντόπιων.

Οἱ ἔμποροι, οἱ προεστοὶ σὰ νὰ ποῦμε, μὲ τὰ χρυσὰ σαρίκια τους ἔρχονταν νὰ μὲ χαιρετήσουν. Μπροστὰ τους ὀλόγυμα ἀραπάκια κουβαλοῦσαν δίσκους γιομάτους λούλουδα καὶ φρούτα, φούλια, γιασουμιά, μαγνόλιες, γαρντινῖες, βανάνες, μάγκους, ἀνανάδες, κ' ἄλλα χαρίσματα τῆς φύσης τῶν τροπικῶν.

Ἄρχισαν οἱ τεμενάδες.

— Γεῖά σας, καθήστε.

Μὰ πού νὰ καθήσουν πλάγι στὸν οὐρανογεννημένο (6). Ἐπειτὰ ὁ πιὸ χεντρός καὶ πιὸ πλούσιος ἀπ' ὄλους, ὁ μεγάλος προεστός, ἀφοῦ μὲ στεφάνωσε μὲ φούλια καὶ γαρντινῖες, κάνοντας δύο τρεῖς μεγάλους τεμενάδες γύρεψε τὴν ἀδεία νὰ μιλήσει.

— Λέγε, Μουκαμρά.

— Δέξου, οὐρανογεννημένε, τὰ λούλουδα καὶ πωρικά πού μεις οἱ σκλάβοι σου σοῦ φέρνουμε. Στήριγμα τῶ φτωχῶν, πατέρα μας, καταδέξου κι ἀπόψε τίμησέ μας μὲ τὴν πολύτιμη τὴν παρουσία σου. Οἱ πιὸ καλῆτερες χορεύτρες ἀπ' τοὺς ναοὺς τριγύρω, κ' ἡ μάγισσα Λαζμή, πού ἡ ὁμορφιά της διαλαλιέται στὶς χώρες ὅλες πού ὁ Γάγκης εὐεργετικὰ δροσίζει, θενὰ χορεύουνε τούτη τὴ νυχτιὰ στὸ φτωχικὸ μου.

— Εὐχαριστῶ, Μουκαμ, καὶ μάλιστα νατιβικά θὰ ντυθῶ. Δάνεισέ μου καμιὰ φορεσιά.

— Τιμὴ μεγάλη, ἐξοχώτατε.

Σταθήκανε λιγάκι ἀκόμα, ξανακάμανε τεμενᾶ, κ' ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο τράβηξαν κατὰ τὴ χώρα.

Ἐμείνα μονάχος. Ξεχάστηκαν τὰ περασμένα. Θὰ ἔβλεπα τὸ λοιπὸν τίς ξακουστὲς χορεύτρες καὶ τὴν

6) Ἐτσι ὀνομάζουν κολλεκτικὰ οἱ ντόπιοι τοὺς Εὐρωπαῖους, ἄς μὴ τὸ πιστεύουν κιόλας.

πρωτοχορεύτρα. Ναι, εἶχα ἀκούσει γιὰ τὴ Λαζμή, γιὰ τὴν ὁμορφιά της καὶ τοὺς χοροὺς της. Εἶχα ἀκούσει πού λίγοι τὴν σφίξανε στὴν ἀγκαλιὰ τους, γιὰ τὴν ζούλια ἀκόμητη τὴ φύλαγε τοῦ Βισνοῦ (7) ὁ πρωτόπαπας.

Μ' αὐτὴ τὴ σκέψη πέρασα τὴ μέρα, ὡς πού ἔφτασε τὸ βράδι καὶ σὰν εἶδα ἓναν ἀραμπὰ νὰ μπαίνει μὲς ἀπ' τοῦ μπαζέ τὴν πόρτα, ἀνάσασα. Ἡ βραδιά κείνη τουλάχιστο θενὰ περνοῦσε διαφορετικὰ.

Σταμάτησε ὁ ἀραμπὰς πού βώδια τονὶ σέρνανε καμαρωτὰ, κ' ἔξω πήδησε ὁμορφὸ ἀγοράκι, νατιβικός ἀνθρωπάκος, μὲ τῆς φυλῆς του τὰ μαῦρα μάτια τ' ἀμυδαλωτὰ.

— Σαλάμ, σαχίμπ.

— Σαλάμ, ἀγόρι μου.

— Εἶμαι τοῦ Μουκαμράο γιός, καὶ μ' ἔστειλε ὁ μπαμπὰς νὰ ὀδηγήσω τὸ Σαχίμπ στὸ φτωχικὸ μας. Γιὰ δὲς, Σαχίμπ, τί ἔφερα.

Λέγοντας αὐτὰ, ξετύλιξε κάτασπρο ντουτί (8) μὲ οὐγία πλατιὰ ὀλόχρυση, σακκάκι ἀπὸ φῖνο μετὰξ τοῦ Ἄσάμ, σάρπα χρυσαφιὰ, κ' ἓνα σαρίκι πορτοκαλλί μ' ὀλόχρυσο τὸ γύρο.

— Γιὰ μένα ὅλα αὐτὰ τὰ λούσα; μὰ ποῖός θὰ μοῦ τὰ σιᾶζει;

— Ἐγὼ, Σαχίμπ.

Μοῦ πέρασε τὸ κάτασπρο τὸ ντουτί πού ξετυλίχτηκε ὡς τὰ πόδια μου μὲ δίπλες καλλιτεχνικὲς. Μοῦ ἔβαλε τὸ σάκκο τὸ μεταξωτὸ, τὴ σάρπα τὴν ὀλόχρυση καὶ τὸ πορτοκαλλί σαρίκι κ' ἔπειτα τραβήχτηκε δύο βήματα μακριὰ καὶ κάνοντας ταπεινὸ τεμενᾶ μουρμούρισε μὲ θαυμασμό.

— Μαχαράτζ (9)!

Κοιτάχτηκα στὸν καθρέφτη καὶ σκιαχτήκα μὲ ὀλις ἀναγνωρίζοντας τὸν ἑμαυτὸ μου.

Ξαπλώσαμε στὴν ἀραμπὰ πλάγι πλάγι, κ' ἄρχισε τὸ καμαρωτὸ περπάτημα τῶ βωδιῶν.

Χώρα κι ἀνθρώποι γιορτιάτικα ντυμένοι. Παντίερες χρωματιστὲς, μακρουλιές, τετράγωνες, στρογγυλές, κυμάτιζαν παντοῦ λούλουδα στόλιζαν τίς πόρτες καὶ τὰ παραθύρια τῶ σπιτιῶν, ὀλόχρυσες καμαρες λαμποκοποῦσαν δῶ καὶ κεῖ σκεπάζοντας εἰδῶλα χρυ-

7) Βισνοῦ. Τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἰνδιάνικης Ἁγίας Τριάδας.

8) «Ντουτί». Μονοκόμματο παννὶ πού τυλιγμένο οἱ Ἰνδιάνοι γύρω στὴ μέση καὶ πού περταί ὡς τὰ πόδια.

9) «Μαχαράτζ». Βασιλιάς.

πεθάνη ὁ ἀθροπος, γιὰ νὰ πετύχη ὁ χειρουργός, τὸ λοιπὸν πὼς δὲν ξεχωρίζεται ὁ χειρουργημένος ἀπὸ τὸ χειρουργημὰ, ὅπως μοιάζει καὶ τὸ θάρροῦσε ὁ κ. Μπούνιος. Μὰ ὁ κ. Μπούνιος ἤξερε, κ' ὁ Ἄντρεῖς πάλε ἤξερε πὼς ὁ κ. Μπούνιος ἔχει. Δὲν τοῦ περνοῦσε νὰ πάη σ' ἄλλο γιατρό, κ' ὕστερις ἀπὸ τίς φιλοσοφικὲς τίς κουβέντες, τὸν παρακάλεσε νάρθη σπιτι: νὰ δῆ τὴν Κατινούλα. Δὲ νόμιζε ὁ Ἄντρεῖς πὼς τοῦ ἔλεγε τίποτις παραξένου. Μάλιστα φυσικὸ, ἀφοῦ γινώριζε ὁ κ. Μπούνιος τοὺς μπαλάδες τοῦ μεταξιοῦ κ' ἔτσι ἔλπιζε ὁ Ἄντρεῖς πὼς θὰ προλάβη κάθε κακὴ συνέπεια. Μήπως κιόλας δὲν τοῦ εἶπε ὁ περίφημος ὁ φίλος του πὼς οἱ ἀρρώστοι δὲ διαλέγουνε καὶ τοὺς γιατροὺς τους; Πού νὰ διαλέξη πιὸ κατὰλληλο; Πού νὰ βρῆ; Ὅχι! Δὲ στάθηκε τρόπος. Δὲν ἤθελε πού δὲν ἤθελε ὁ κ. Μπούνιος. Τοῦ πρότεινε νὰ κοιτάξῃ τὴν ἀρρώστη στὸ Νοσοκομεῖο, στὸ Νοσοκομεῖο νὰ τοῦ τὴ φέρῃ νὰ πάη σπιτι του, ποτέ. Πολέμησε ὁ Ἄντρεῖς νὰ τὸν καταπέσει, πολέμησε τουλάχιστο νὰ τοῦ συστήσῃ ὁ κ. Μπούνιος κανένα συνάδερφό του, κανένα μαθητὴ του, γιὰ τὸν τόντις δὲ γινώριζε γιατρό. Τῶν ἀδυνάτων τὸ ἀδύνατο. Μήτε συνάδερφο νὰ τοῦ συστήσῃ μήτε νὰ φανῆ ὁ ἴδιος. Στὸ Νοσοκομεῖο, ναι, μὰ τόσο μόνο. Καὶ πε-

ρίεργο διόλου δὲν εἶναι πού συγκατένευε ὁ ἐξοχώτατος νὰ ξετάσῃ στὸ Νοσοκομεῖο τὴν Κατινούλα, ἐνῶ τῆς ἀρνιότανε τὴν παραμικρὴ βίβλιτα σπιτι. Σπιτι σὰ βλέπει ἀρρώστο, παίρνεις ἀπάνω σου τὴν ἐφύνη. Ἐξυπνος, ἐνεργητικὸς καὶ τοῦ κεφαλιοῦ του ὁ πὼς εἶτανε ὁ κ. Μπούνιος, δὲν ἀγαποῦσε νὰ ποτελειῶν δουλειές πού τίς ἀρχινῶσαν ἄλλοι. Μαθημένος νὰ κυβερνᾶ, κ' ἔπρεπε ὅλα νὰ τὰ κάμῃ ὁ ἴδιος ἢ νὰ μὴν κάμῃ τίποτα. Προτέρημα καὶ τοῦτο ἴσως καὶ συνείδηση. Γιὰ τὴν κιόλας νὰ μπλέξῃ στὰ μετὰξια; Μετὰξια σοῦ ἀρέσουνε; Κοίταξε τότες πρῶτος ἐσὺ νὰ μὴ δυσαρεστήσουνε τὸν ἀρρώστό σου. Ἐγὼ, τί νὰνακατέβουμαι; Τίποτα ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του. Θὰ ἔλεγε καὶ μὲ κάποιον πείσμα. Ὅποιος ξίρει ἔφκολα πεισματῶνει.

Στὸ Νοσοκομεῖο, ἄλλαξε τὸ ζήτημα. Τὸ Νοσοκομεῖο ἀνοιχτὸ στὸν καθέναν. Πάνε κ' ἔρχονται, μπαينوγαίνουε λογιῶ λογιῶ νομάτοι. Εἶσαι ἀναγκασμένος μάλιστα νὰ δεχτῆς τὸν πρῶτο πού παρουσιάζεται. Γι' αὐτὸ δὲν παίρνεις κ' ἐφύνη στὸ σβέρκο σου. Στὸ Νοσοκομεῖο δὲν εἶσαι καὶ μόνος· εἶναι οἱ μαθητάδες σου, ἰσωτετικοὶ κ' ἐξωτετικοὶ, πού φροντίζουνε γιὰ τοὺς κρεββατωμένους· εἶναι καὶ ὁ κλινικάρχης ἢ ἐπιμελητής, ὅπως ὀνομάζεται, τῆς

κλινικῆς· εἶναι νοσοκόμοι καὶ νοσοκόμες. Μ' ἄλλα λόγια, δὲν εἶναι ἰδιαιτέρου μαγαζὶ τὸ Νοσοκομεῖο· εἶναι παζάρι. Συφέρνουνε λοιπὸν ἀκόμη περισσότεροι ἀρρῆνητοι πελάτες. Συφέρνει καὶ στὸν ἀρχιγιατρὸ, στὸν κλινικάρχη, στους ἰσωτετικούς κ' ἐξωτετικούς, νὰ σπουδάσουνε ἀπὸ κοντὰ πολλὰς ἀρρώστιας. Κάθε ἀρρώστια καὶ κάζο, σὰν πού λένε. Γιὰ τὴν ταχὴ νὰ μὴ δῆ καὶ τὴν Κατινούλα στὸ Νοσοκομεῖο; Μποροῦσε νὰ ὠφεληθῆ κ' ἀπὸ δαφτηνε· μποροῦσε νὰ τρανώσῃ τὸ μῖσος του γιὰ τίς κλωστῆς, νὰ τὰποδείξῃ πὼς κατὰβάθη στὸν κόσμο—καὶ στὸν ἑαυτὸ του—πὼς τόντις ξέρε. Πάντα μὰς στρέγει νὰ τὰποδείχουμε τὰ τέτοια στὸν ἑαυτὸ μας. Φερνότανε συναμα καὶ σὰν τίμιος συνάδερφος, ἀφοῦ κανενὸς συναδέλφου του δὲ φέρτανε τὴν ἐφύνη τῆς χειρουργημένης τοῦ Μπ... Πατέρας τους ὀλωνῶνε καὶ προστάτης, ἤξερε τί πρέπει νὰ κάμουνε, τί ὄχι. Τοὺς προμήθεβε τὴν ἀφορμὴ νὰ μελετήσουνε τὸ χειρουργημὰ τοῦτο ἔφτανε. Δηλαδή, νόμιζε ὁ κ. Μπούνιος ἐκεῖνο πού συχνὰ νομίζουε καὶ σοφώτεροί του, δίχως νὰ τὸ ὑποψιάζονται, πὼς ὁ ἀρρώστος εἶναι καμωμένος γιὰ τὸ γιατρό κ' ὄχι ὁ γιατρός γιὰ τὸν ἀρρώστο.

Κατόπι, δταν ὁ Ἄντρεῖς ἀναθυμήθηκε τὴ βί-

σονταιμένα, τὸν Κρίσνα⁽¹⁰⁾ μετὴν ἀγαπημένη Ράντα⁽¹¹⁾ τοῦ ἀδιάντροπα σφιχταγκλισμένους.

Στοῦ ποταμοῦ τὸν ὄχτο πάνω, μὲς ἀπ' τὸ περιβόλι τοῦ Βισνοῦ, φωνές ἔφταναν ἀγριές στ' αὐτιά μας. Φῶτα χιλιάδες σὲ χέρια χιλιάδων ντόπιων δαιμονισμένω χοροπηδεῦσαν, καὶ σκιές διπλές ἀναστενάζανε στὰ χόρτα πάνω.

Ὁ νοῦς μου πῆγε τότες πίσω στὰ χρόνια τὰ παλιά, στῆς Ἀφροδίτης τοὺς κυπριώτικους ναοὺς, στὰ ὄργια τὰ φημισμένα μέσα στὰ ἄλση τῆς τὰ ἱερά.

Φτάσαμε στὸ μέγαρο τοῦ Μούκαμ. Μὲς στὴν αὐλὴ ἄντρες, γυναῖκες, τρώγανε καὶ πίνανε, φώναζαν καὶ γελοῦσαν. Εἶταν οἱ φτωχοὶ ποὺ τοὺς τάττει κείνο τὸ βράδι ὁ νοικοκύρης γιὰ τὸ χατίρι τοῦ Θεοῦ.

Ἀνεβήκαμε τὴ μαρμαρένια σκάλα καὶ πάνω ἀντικρύσαμε τὸ Μούκαμ. Μιὰ πόρτα ἀνοίχτηκε μπρός μας καὶ μπήκαμε στὴ σάλα. Ἐμεινα τυφλωμένοι μιὰ στιγμή. Καθρέφτες λαμποκοπούσανε ἄλογα ἀπ' τὴν ἀντιφωγιά πεντέξη πολυελαίων. Σοφάδες, μαξιλάρια δῶ καὶ κεῖ, ἐπιπλα, κάθε λογῆς καὶ κάθε ἐποχῆς, ἀνακατωμένα μὲ γούστο βάρβαρο.

Μὲ ραντίσανε ἀνόητο, μού βάλανε στεφάνια γύρω στὸ λαιμὸ καὶ βραχιόλια ἀπὸ φούλια στὰ χέρια γύρω, καὶ σὲ ντιβάνι πουπουλένιο, χαμηλὸ, μὲ καλέσανε νὰ καθίσω.

Τριγύρω μου Ἰντιάνοι, διπλοπόδι σὲ μαξιλάρια πάνω, καπνίζανε ναργιλέδες, κι ἀντίκρου μου στήντανε κόκκινος σὰν τὴ φωτιά μπερντές.

Ἡ μυρωδιά τῶ λούλουδων, ἡ συντροφιά, ὁ κἀπνὸς τοῦ ἀσημένιου μου ναργιλέ, μού γύρισαν τὸ κεφάλι. Σὰν παραμέρισε ὁ μπερντές, κι ἀρχίσανε μπρός μου νὰ ἔρχονται, μὲ τίς χρυσές τους φορεσιές καὶ τ' ἀσημένια κουδουνάκια τους, οἱ τρεῖς πρῶτες χορευτρες, σωστὸς Ἰντιάνος γένηκα, ἀκούητος σὰν ἄγαλμα μὰ μεθυμένος ἀπ' ἀνατριχίλες ἀπερίγραφτες. Τὰ μάτια μου λάμπανε σὰν καντήλια στὸν ἀντικρυνὸ καθρέφτη.

Βάχ, βάχ, μουρμούριζε ἡ συντροφία· βάχ, βάχ, μουρμούριζα καὶ γώ. Καὶ τὸ μεθύσι κορυφώθηκε σὲ λίγο, ζυμὰ τὸ σῶμα τὸ κεχλιμπαρένιο τῆς Λαζμῆς, τὸ σῶμα μὲ τίς ἀγαλατένιες τίς γοχημὲς ποὺ ἔλε-

γες καὶ φεγγεβολοῦσαν κάτω ἀπ' τὴν ἀσημένια μουσελίνα, γλύστρησε ὄξω ἀπ' τὸν μπερετέ, σὰ φίδι μὲ τὰ λείπια του.

Βάχ, βάχ, ἀναστενάζαν οἱ νατίβοι. Βάχ, βάχ, ἀναστενάζα καὶ γώ.

Τὰ μάτια μου λοξεύανε χαδευτικά, τότε στὰ λιγωμένα μάτια τῆς, τότε στὰ χέρια τῆς ποὺ ἔλεγες κ' εἶχανε δική τους ξέχωρη ζωὴ, ποὺ τώρα σπαρταρούσανε ἠδονικά, ἔπειτα σταματοῦσανε πεθαμένα καὶ πάλι γιὰ ν' ἀναστηθοῦν προκλητικά.

Ἀπὸ κείνη τὴ νυχτιά ἕνα εἶχα λογισμό κ' ἕνα πόθο, νὰ τὴν ξαναδῶ. Δὲν ἄργησα νὰ βρῶ τὸ πῶς. Εἶνος δὲν εἶμουν; φυσικὸ δὲν εἶτανε νὰ πᾶ νὰ δῶ τὸ φημισμένο ναό; Ἔτσι βρέθηκα ἕνα πρωὶ στοῦ ποταμοῦ τὸν ὄχτο ὅπου γόντολα ἰντιάνικια σταλμένη ἀπ' τὸ Μούκαμ μὲ περίμενε.

(ἀκολουθεῖ)

KRISNA

ΣΤΟ ΝΙΟΓΕΝΝΗΤΟ

Μὲ τοῦ Μαρτιοῦ τὰ πλούμουδα, τὰ χελιδόνια καὶ τὰ λούλουδα, καλῶς μὰς ἦρθες!

Χαίρου, Χερουδιν, τοῦ γέρου καιροῦ εἰμ' ἐγὼ τὸ λάφυρο τάνανηρο,

ἔσὺ ποῖο εἶσαι; Μὲ ποιοῦ δύναμιν ἄστρου, μὲ τί μαγιοδότανα τὴν πόρταν ἄνοιξες τῆς ὥρας τοῦ κάστρου τῆς Ζωῆς, καὶ ἄνοιξες τὰ γλικοχαράσματα τῆς μέρας, τὰ καλοκαιριόματα τῆς σφαίρας;

— Ἀπ' τὴ μυστηριακὴ ὀργανικὴ ἀβήθλια τῶν κοσμοκυμάτων τῆς μυριοτεχνάστρας πλάστρας ἐφκολοδιάλυτ' εἶμαι μιὰ ἀφροφουσκαλίδα, ποὺ καθρεφτίζω ὡστόσο τὰ γνιπέματά τῆς, κ' ἦρθα νὰ σοῦ δώσω τώρα μὲς' ἐστὴ ζήση

μιὰς γλυκιδῆς ἀπάτης τῆ χαρὰ μιὰ φερό καὶ τὸ μεθύσι. Ὁρθῶσου, κ' εἶμαι τὸ στοιχειό, τὸ λαχεῖο τῶν πόθων σου καὶ τῶν καημῶ σου, ποὺ κοίτουμουν ἀγρίκντο σὲ ὕπνο ἀνίκντο μὲς' ἀλλά τάντρα τοῦ Μ η δ ε ν ο ς, τοῦ ἄντρα τῆς Ἀ ν υ π α ρ ξ ι α ς καὶ μὲ νανοῦριζε τὸ Πεπρωμένο: «Κοίμου!» Τάπαλὸ κορμί μου, τύμορφο, τότες μυριόμορφο μυριαλλαγμένο

ταξίδεβε, λειτούργαε σὲ μύρια μυστήρια τῆς ὥρας Πλάσης. Νίκησε τῆς ἀδράνειας τὴ στιγμή καὶ μὲ ξύπνησε διάνοια ἐστὴ γῆ τῆς ἀγάπης σου ἢ δύναμ' ἢ γεννήτρα. Εἶμαι τὸ Ἐγὼ σου τὸ ξανανωμένο σὲ καινούρια φύτρα μὲς' στοῦ Σύνολου τῆ χύτρα ἀπ' τὰ τρισάγια μάγια τῆς Ἀγάπης, μὲ μύρα ἀθανασίας λούσου. Εἶμαι τὸ ναρκισσολάτρημα τοῦ ἐαφτοῦ σου. Εἶμ' ἐγὼ ζουντανεμένη ἢ ἐλπίδα σου ἢ χρυσή, καὶ πάλι Ἐγὼ δὲν εἶμ' Ἐσύ!

— Ὑψὴ χαριτωμένη, μ' αἰγλή νεά Ἱερέα τρανὸ τῆς νὰ σὲ ἰδεῖ στὸ ναό τῆς ἢ Ἰδέα.

9 Μαρτιοῦ 1907

M. ΦΙΑΝΤΑΣ

NEA BIBLIA

ΤΟΥ ΙΔΑ : «Μαρτύρων καὶ Ἠρώων κίμκ...» Δρ. 2. ΤΗΣ κ. ΒΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ : «Ἀπὸ τὸν κόμο τοῦ σαλονίου καὶ οἱ δύο θάνατοι» Δρ. 3. Πουλιοῦνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

ζιτά του στοῦ κ. Μπούνιου, συλλογίστηκε πὺς προτοῦ φωτῆσης τὸ ζῶ ἀφανισμένο, ἂν τῆρῆζε κανεὶς ἢ ἂν ἔπεσε στὸ λάκκο μοναχὸ του, χρέος σου νὰ τρέξῃς νὰ τὸ βοηθήσης. Μὰ ἐκείνη τὴ στιγμή, ὁ κἀνονικός κι ἀγαθὸς ἄθροπος τῶδρισε τόσο ἀπλὸ νὰ πᾶ ἕνας γιατρός σ' ἐνὸς ἀββῶστου, ποὺ θαῖρεψε πὺς θάχῃ ὁ φίλος του λόγους σπουδαίους, κι ὁ σπουδαιότερος πὺς βέβαια καὶ δὲ θὰ ὑπάρχῃ καμιὰ βίαση. Στοχάστηκε μόνο πὺς ἂν ἡ Ἄννα φώναζε τὸν κ. Μπούνιο, ἀντὶς νὰ τὸν ἔχῃ ἀνάγκη μιὰ Κατινούλα, ἴσως θὰ ἔρχότανε, ἀφοῦ τὸ κάτω κάτω καὶ στὴν πόρτα τοῦ Νοσοκομείου δὲν μπόρεσε νὰ κἀμῃ ἀλλιῶς παρὰ νὰ τῆς μιλήσῃ ἀπὸ καλὴ ἀναθρωφῆ, ἀπὸ χρέος κοινωνικό. Τονὲ βροσάνιζε τὸν Ἄντρεα καὶ κάτι ἄλλο· εἶτανε σάββατο κι ὁ κ. Μπούνιος τοῦ ἔλεγε νὰ τοῦ φέρῃ τὴν Κατινούλα στὸ Νοσοκομεῖο τῆ δεφτέρα. Ὁ Ἄντρεας ἀνησῆχσε.

— «Ἄν ἄθριο, κεριακή, ἔχομε θερμοκρατία, τί νὰ κάμω;»

— «Ἄφῃσε τὴ θερμοκρασία νάνεβαίνῃ, δὲν πειράζει. Ἄνεβαίνει μὲ τίς κλωστές, καὶ δὲ βλάφτει. Καμιὰ συνέπεια δὲν ἔχει.»

— «Ἄθριο δὲ βρισκω τάχα κανένα στὸ Νοσοκομεῖο, ἂν τύχῃ νὰ χρειαστῇ;»

— «Δὲν πιστέω. Νομίζω πὺς θὰ λείπῃ ὁ κλινικάρχης. Ἐγὼ, νὰ μὴ σὰς τὰ κρύφτω, ἄθριο κεριακή, στὸ κунήγι». Κεὶ χαμογέλασε ὁ κ. Μπούνιος. Χαμογέλασε μέσα του κι ὁ Ἄντρεας. Νά, λέει, ποὺ κι ὁ κ. Μπούνιος γιόρταζε τὴν κεριακή, ὅπως οἱ κἀλόγριες τοῦ Μπ... , μόνο ποὺ τὴ γιόρταζε μὲ κунήγι ἀντὶς νὰ τὴ γιόρταζῃ μὲ τίς προσεφές. Μποροῦσε καὶ κάτι ἄλλο νὰ πῆ ὁ Ἄντρεας. Πολλὰ ἤξερε ὁ κ. Μπούνιος. Μόνο τὸ Φιλοχίτη μοιάζει πὺς δὲν τὸν ἤξερε. Εἶδεμὴ θάβλεπε πὺς κι ἀφτός παραιτοῦσε πληγωμένο ἐστὴ Ἀθῆνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II'.

Ἡ Λήμνο στὸ Παρίσι.

Ὅταν ὁ Ἄντρεας γύρισε σπιτί, πρόσμενε ἡ Κατινούλα, περίφοβη μήπως ἀποφασίσουνε οἱ γιατροὶ πὺς νὰ καθῆσῃ ἀκόμη κανένα μῆνα στὸ Νοσοκομεῖο. Τὸ συλλογιόντανε κ' ἡ Ἄννα κι ὁ Ἄντρεας. Ὅσο λίγο τὸ ἤθελε ἡ Κατινούλα, τόσο λίγο τὸ θέλανε κ' οἱ δύο τους. Δὲν τοὺς φαινότανε κιάλας ἀπαραίτητο γιὰ δουλειὰ ποὺ δὲν ἀξίζε τὸ κάτω κάτω, γιὰ τρεῖς τέσσερις κλωστίτσες νὰ νοσοκομηθῇ καὶ πάλι τὸ κορίτσι. Ἐπειδὴ ὅμως τὴν ὠφέλησε ἡ Κλινικὴ καὶ λέ-

γανε πὺς ἴσως δὲν τὴν ἀφήσανε ἀρκετὸ καιρὸ στὸ Μπ... , ὥσπου νὰ γλυτώσῃ ὀλοτέλα, νὰ μὴν ἔχῃ καὶ μελαδὲς ἀπὸ τίς κλωστές, νομίζανε πὺς μπόρεῖ τώρα νὰ σφερένῃ, ἀφοῦ ἐνοεῖται στὰ νοσοκομεῖα τάχῃ ὁ ἄββῶστος ὅλα ἔτοιμα. Μὰ ὁ Ἄντρεας ποὺ ἄρχιζε νὰ γίνεται ψυχολόγος σὰν τὸν κ. Σεβιλιά, τὸ καταλάβαινε κι ἀπὸ τὴν ἔψη τῆς Κατινούλας κι ἀπὸ τὴ διάθεσή τῆς, πὺς Νοσοκομεῖο γι' ἀφτὴ δὲν κάνει. Ὡστόσο δίσταζε ὁ ἴδιος, ἀμυχανοῦσε μαλιστα τὸ βράδι, γιὰτὶ θερμομέτρῃσε τὴν Κατινούλα πρὶν ἀπὸ τὸ φαγὶ καὶ εἶχε 38°5'. Ὑστερὶς ἀπὸ τὸ φαγὶ, 39°2'. Τάπόγεμα, μάλις σηκώθηκε ἀπὸ τίς δουλίστες πεντέμιση κι ἀνέθηκε στὴν κάμερῆ τῆς. Τί νὰ πῆ ὁ Ἄντρεας; Ἀνοπομονοῦσε νὰ φέξῃ ὁ ἦλιος τὸ πρωὶ.

Τὴ νύχτα ἡ Κατινούλα κοιμήθηκε καλά. Εἶχε συμφωνήσει ὁ Ἄντρεας μὲ τὸν κ. Μπούνιο γιὰ συναντήσῃ στὸ Νοσοκομεῖο τὴ ὄρα ἑννιά. Παράγγειλε πιτήδες ἀμάξι κλινικὸ μὲ νοσοκόμο νάρθη νὰ τοὺς πάρῃ, γιὰ νὰ μπόρῃσι κιάλας νὰ ζαπλωθῇ μὲ τὸ κέφι τῆς ἡ Κατινούλα, δηλαδὴ ἂν ζαπλώνεται ποτὲς κανένας μὲ κέφι σὲ τέτοιο ἀμάξι. Σὰ φτάσκανε, φερμένους πρὶν ἀπ' ἀφτοὺς ὁ γιατρός. Τὸ νοσοκομεῖο δὲν εἶτανε καθαφτὸ νοσοκομεῖο, παρὰ ἕνα εἶδος κλινικὴ ποὺ τὴ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ

ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ (*)

Μές στο πανάρχαιο Μοναστήρι της Πλατυτέρας μας, εκεί που ναίθαμμένοι ο πρώτος Κυβερνήτης της Νέας Ελλάδας, ο Καποδίστριας, και ο ήρωας του Σουλίου Φώτος Τζαβέλλας, ο γιός του αθάνατου Λάμπρου, μαζεύτηκαν το απόγεμα της 25ης του Μαρτίου τα παιδιά των σχολειών της Κέρκυρας, για να προσκυνήσουν τα άγια χώματα της Γεννιάς του 1821 και για να προσφέρουν από ένα στεφάνι δάφνης, ίερή υποχρέωση των νέων στους παλιούς, που με το αίμα και με τους αγώνες τους τίμησαν τους αρχαίους μας και ξανάφεραν στην ποθητή Πατρίδα τη Νίκη με τη Λευτεριά.

Με το καμάρι και το θερμό καρδιοχτύπι της νιότης, έχοντας στο πλευρό τους τα Έλληνόπουλα τους δασκάλους τους, το λεβέντη κι αζητίμητον επιθεωρητή τους και τον άληθινό πατριώτη και ποθητό φίλον των σχολειών Δημάρχο κ. Κόλλαν, μαζεύτηκαν και για να δούν κάτι που δε γνωρίζουμε όλοι, και να μάθουν τί ζητάει σήμερα απ' αυτούς η Πατρίδα.

Κ' ενώ τ' άερακι γλυκύπνοο έρχόνταν από τη θάλασσα και τα τελευταία λόγια του Ύμνου της Έλευθερίας χτυπούσαν στην καρδιά μας, με το γαλανό φτερούγισμα της Σημαίας μας ο Επιθεωρητής μας που ξέρει τόσο καλά να λέει και να μαρτυρήσει της καρδιάς τον πόνο, μας είπε τόσο όμορφα, τόσο σοβαρά, τόσο πατριωτικά λόγια, που το θεωρούμε κοίμα να μη σας τα στείλουμε να τα τυπώσετε, και ίσως μπορούσαν κι άλλοι φίλοι δασκάλοι και οι γονείς να τα διαβάσουν στα παιδιά τους.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ 'Αγαπημένα μου παιδιά,

Πολλές φορές ως τώρα έτραγουδήσατε το γλυκό τραγούδι της Έλληνικής Έλευθερίας, λέγοντας ότι είναι βγαλμένο από τα κόκκαλα των Έλλήνων τα ίερα. Λίγα από τα ίερα αυτά κόκκαλα που μας χαρίσαν τη θεϊκή χάρη της Έλευθερίας είναι θαμμένα στους δυο τιμημένους τάφους που έστεφανώσατε σήμερα. Είναι τα τίμια κόκκαλα του Φώτου Τζαβέλλ-

(*) 'Από το σίλο μας κ. Πίλις Στυάρο δημοδιδάκαλο, μας στείληκε το κείμενο του, που το δημοσιεύουμε με ευχαρίστηση.

συντηρούσε ο δέμος του Παρισιού κι όπου μπορούσε, σαν ήθελες, να πλερώσει για κάμρα δική σου. Λεγότανε Οικία, όχι νοσοκομείο, Οικία Μπουάζι, κατά τόνονα του ιδρυτή. Θεόρατο χτίριο, τρία τέσσερα πατώματα, το κάθε πάτωμα και νοσοκομείο χωριστά από τ' άλλα. Σάβις μεγάλες και κάτι ελόραδοι διάδρομοι με κάμρες από τις δυο μεριές. Οι διάδρομοι σκηματίζανε τετραγώνω γύρω γύρω, σαν τους τοίχους. κ' έτσι μπορούσες όσο σου ήρεζε, να βγής περίπατο, δίχως ποτέ σου να σταθής. Σε μίαν από τις τέσσερις γωνιές, κλωμπισμένονε στο ντουβάρη, αντίμασε ο Αντρέας τον κ. Μπούνιο, μ' αλάκκιρο άσκέρι δεξιά κι άριστερά και μπροστά του, έσωτεροι κούς, έξωτεριούς, μαθητάδες, παραστεκαμένους, νοσοκόμους, νοσοκόμες, ως και ξένους γιατρούς. Είχανε φαίνεται συβούλιο και τους ζητούσε ο κ. Μπούνιος τα παθολογικά μιάς άρρώστης που κοιτότανε δίπλα κ' η πόρτα της άνοιχτή. Άκουγότανε κι από μακριά η φιλόφιλη και κάπως τριριστική φωνή του γιατρού. Άμα είδε τον Αντρέα, ξεκίνησε άμέσως από τη γωνιά, πάντα με τσάκери που τον άκολουθούσε από πίσω, έσωτεριούς, έξωτεριούς, μαθητάδες, παραστεκαμένους, νοσοκόμους, νοσοκόμες, και ξένους γιατρούς. Ρώτησε τον Αντρέα που είτανε η

λα, είναι να εύλογημένα λείψανα του Κυβερνήτη Καποδίστρια.

Τι θεριό παλληκαριάς και φιλοπατριάς είταν ο Φώτος, σας τό είπαν οι καλοί σας οι δασκάλοι. Όταν ο ήρωας ο πατέρας του πνίγοντας τον πατριώτη του πόνο τον έθυσίαζε για την άγάπη της θρησκείας και της Πατρίδας, ο Φώτος άν και είταν άκόμη παιδί σαν και σας, εύλογώντας το όνομα του πατέρα του που τον έθυσίαζε, αγάντεψε γλαστά και με καταπρόνια τό θάνατο γιατί η παλληκαρία του ψυχή είχε πίστη στο Θεό κι άγάπη για την Πατρίδα.

Τι βουλό Έλληνικής καρδιάς είχε ο Καποδίστριας, τό είπε δυό φορές η Έλληνική Πατρίδα, όταν τον άνακήρυξε πατέρα της και ευεργέτη. Ο Καποδίστριας ενώ είταν παντοδύναμος Ύπουργός του μεγαλύτερου Μονάρχη της Ευρώπης, και όλος ο πολιτισμένος κόσμος και όλοι οι βασιλείς τον έδοξάζαν στην περιλάμπρη εκείνη θείση του, αυτός άφησε και άνάπαυση και πλούτη και μεγαλεία και έτρεξε να βουτηχτεί σε βράσανα και σε μαρτύρια για να σώσει την Πατρίδα που ψυχομαχούσε. Έσωσε την Έπανάσταση, έγλύτωσε την Πατρίδα, ένα σωρό έρείπια τα έκαμε Κράτος και στο τέλος έχυσε και τό αίμα του τό εύγενικό καρφωμένος στην ιδέα του καθήκοντος. Τέτιες ψυχές σαν του Φώτου και σαν του Καποδίστρια χρειάζονται τα πεθαμένα έθνη για να αναστηθούν και τα μικρά για να μεγαλώσουν. Και τό δικό μας τό Έθνος από πεθαμένονε που είτανε άναστήθηκε γιατί η Πατρίδα είχε παιδιά σαν το Φώτο, γιατί είχε πατέρα της τον Καποδίστρια. Άλλ' άναστήθηκε μικρό και κινδυνεύει να ξαναπεθάνη. Όμως η Ένδοξη Ιστορία του μας λέγει ότι τό Έθνος μας θά ζήσει μεγάλο, γιατί έλπίζει ότι καθένας από σας θέλει να ζή και να πεθάνη για την Πατρίδα, καθώς ο Καποδίστριας, καθώς ο Τζαβέλλας.

Σε παλιά περασμένα χρόνια τα νέκ παλληκαρία προτού ξεκινήσουν για την υπεράσπιση της Πατρίδας άκόνιζαν τα σπαθία τους στις πλάκες που σέπαζαν τους τάφους των πεθαμένων παλληκαριών. Στα τωρινά τα χρόνια έχουμε άνάγκη να άκονίσουμε όχι τα σπαθία μας, αλλά την ψυχή μας. Για σας τα καλά Έλληνόπαιδα της Κέρκυρας ο Θεός έχαρισε τό καλύτερο άκόνι της ψυχής, τους τάφους του Τζαβέλλα και του Καποδίστρια. Όταν γύρω από τα έθνικά αυτά μνήματα συλλογιστήτε πώς αυτοί έζησαν, τί έκαμαν και τί έπαθαν για την Πατρίδα, τότε θά άκονίσετε την ψυχή σας, θά την κώμετε να άστράφτη από την λάμψη της Πίστης και της παλληκαριάς και θά ζήτε σαν άνδρες άληθινά έλεύθεροι με άρετή και με δικαιοσύνη γιατί καθώς είπε ο μεγάλος Δάσκαλος της Φιλής μας. «Η Έλευθερία άγαπή να κατοική μόνον εκεί που βασιλεύει η άρετή και η δικαιοσύνη». Και τότε έτσι ά-

ξάρωστη και πρόθυμος έτρεξε να την πληγσοκοπήσει. Μαζί του έτρεχε τσάκери.

Ο Αντρέας, που όταν ήθε άπάνω δεν ήξερε, μη γνωρίζοντας τα κατατόπια, σε τί μέρος να δδηγήσει την Κατινούλα, ωςπου να βρή τό γιατρό, τό νόμισε πιο φρόνιμο να δώση κάτι μιάς νοσοκόμας, να τον άρημνήσει. Δεν πήγε χαμένος ο παράς. Του έδειξε κκαράκι να βουλευτή τό κορίτσι, έπειτα και μια σκολούλα σε φανή ο γιατρός. Φάνηκε. Άσπρο-ντυμένος, με τσάπροντυμένο του τσάκери, ζύγωσε στο σκινδοτράπεζο, είπε να την πλαγιάζουσε. Την πλαγιάζανε, την ξεγυμνώσανε μάλιστα θάρρβω περισσότερο απ' ό τι χρειάζότανε, χωρίς έννοείται να τό κάμουμε πίστηδες, γιατί ποιος προσέχει σε τέτοια πράματα μίσχ σε Νοσοκομείο; Πρόσεχε όμως η Κατινούλα. Πρώτη φορά που της λάχαινε απότ' μπροστά σε τόσο κόσμο. Στην Κλινική του κ. Λανέζου, θά θυμάστε πώς έμεινε μόνη μαζί του. Στο Χκμονοκόρφι, όταν έμπαινε η Άννα στην κάμερή της για τα φουσκοπλισίματα, ο Αντρέας, ρωσικά, έφεθε γλήγορα και τράβιότανε στο γραφείο του. Της Κατινούλας μήτε της περνούσε πώς είτανε δυνατό να παραβρεθή εκείνη τη στιγμή κι ο άφέντης. Τώρα, στο Νοσοκομείο, περιτριγυρισμένη από χίλια μάτια, θάρ-

κονισμένοι, άνδρες άληθινά έλεύθεροι, θά μεγαλώσετε την Πατρίδα, γιατί τότε θά άιστανθήτε κατάκαρδα τό προκίονιο παράπονο εκατομμυριών άδερφιών μας που βυθισμένα στη σκληριά περιμένουν να μεγαλώσετε σείς, καλά μου παιδιά, για να τους φέρετε σε μια χρυσή Έλληνική ημέρα τό γλυκό μήνυμα της Λευτερίας.

ΣΑΒΑΤΟΒΡΑΔΑ

Έμ' με κρίζουν 'Ηγησώ...
ΠΑΛΑΜΑΣ

Την εικόνα σου, της παρθενικής ψυχής την εικόνα, στα Έλίσια της Τέχνης τη βρήκα. Εκεί άκουσα και τόνονά σου τό γλυκολάλητο. Κάθε που σε συλλογιστώ, κάθε που ζωντανέψω την εικόνα σου μπροστά μου, σε άκούω να μου λές: — Εγώ είμαι η 'Ηγησώ.

η νέα Παρθένα, τό λευκό τό κρινο όποϊ μόλις άνοιχθη χέρι άθρόακιο δεν άπλωσε ο' εκείνο, δεν τό είδε μάτι άθρόακιο, και τα φτερά της άφρας και της άγής τα δάχτυλα μήτε κ' εκείνα άκόμα δεν άγγιξαν τα φέλλα του: έρώ είμ' η άγνή Παρθένα.

Και σου άποκρίνομαι. «Ναι, έσύ είσαι. Και την πάναγνη παρθένα πουλάσε ο Ποιητής ζωντανέοντας τό μάρμαρο του άρχαίου τάφου, την παρθέν' αυτή έγώ τη βλέπω ζωντανή και βλέποντάς τηνε άναλογίζομαι την άδερφή της που δημοούργησε ο Ποιητής, και την άλλη την άδερφή της που άθανάτησε στο μάρμαρο ο άρχαίος Τεχνίτης».

*

Τα μάτια της ψυχής. Ω, τα άπάντ' άνοιχτά, πάντ' άγρυπνα μάτια που δε γνωρίζουν άπόσταση και δε λογαριάζουν καιρούς: τα μάτια που όλα τα βλέπουν, τα τωρινά, τα περασμένα και τα μελλούμενα: τα πάνου και τα κάτω από τον ήλιο: που βλέπουν και κατέχουν όλα τα μυστικά της ζωής: που βλέπουν τό λουλούδι να ανασαινει και τό άγεράκι να γλυκοφιλεί τις βουνοπλαγιές: που μπαινουνε βαθιά στ' άδυστα της ψυχής— που βλέπουν ε, ναι, γιατί μόνο τα μάτια της ψυχής βλέπουν.

Με τα μάτι' αυτά σε είδα. 'Ηγησώ, και σε βλέπω, γιατί με τα μάτι' αυτά βλέπω ό,τι καλό σσιλίζει τη ζωή, ό,τι ανεβάζει τον άθρωμο πάνου από τη σιγνή Άπογοήτση κι από τό μαραζιάδη ήόνο. Ω, νάν τον κλαίς, του άξίζει νάν τον κλαίς, τό δι-συχνή που έχει κλειστά τα μάτια της ψυχής του.

ρέψε κάπως η άμυση πώς θά τ' άπορύγη, πώς θά κρυφτή, άμα την προστατέψουσε τα μάτια τα δικα του, και σιγά σιγά τονε φώναζε, να σιωπήσει.

Στάθηκε δίπλα της ο Αντρέας από τη μεριά που η Κατινούλα ξεβογοερμένη στο πλεβρό της, μαζωνε λιγάκι τα γόνατα της, και τις βραστούσε χαθεφτικά τό κεφάλι. ενώ από την άλλη μεριά ο κ. Μπούνιος κοίταζε τό πληγωμένο τό πλεβρό. Η πληγή, έννοείται, στη μιση του πλεβρού, κι όχι πίσω κοντά στο άχχοκόκαλο. άφού είχε ξεγλιστρήσει κι από τα πριν ώ: τη φούσκα τό ξεαλλημένο τό νεφρί. Μά ο κ. Μπούνιος είχε ξεχάσει από τό σάββατο ίσα με τη δεφτέρα όσα του δηγήθηκε ο Αντρέας, δηλαδή πώς ο λόγος για περμένο νεφρί. Δεν του ήρσε λοιπόν η τοποθεσία της πληγής. Και παιδή με κάθε ξέρωστο που έβλεπε, χρωστούσε κάπως κ' ένα μάθημα στους παραστεκαμένους, έσωτεριούς, έξωτεριούς, μαθητάδες, νοσοκόμους, νοσοκόμες και ξένους γιατρούς, ήρσι να δίνη στάκери την κατάρλληλη έήγηση.

— Το χειρούργημα, κύριοι, τό νεφρεχτόμημα έγινε στο Μπ... από τον κ... πώς τον είπατε; η γυρίζε και βωτξ τον Αντρέα, όσο κι άν τό γνώριζε τόνονα του γιατρού. (άκολουθεί)

Διπλά τή βλέπω τή ζωή και διπλός άνθρωπος είμαι. Κ' έτσι δυο ζωές βλέπω και ζω δυο ζωές. Τή μιὰ τή βλέπω και τή ζωὴ μὲ τὰ μάτια τὰ γήινα, τὰ μάτια τοῦ κοινοῦ ἀθρώπου, ποῦναι και μάτια τοῦ Θεοῦ και μάτια χτηνώδεια κινιὰ φορὰ,—κι όταν τή βλέπω τή ζωὴ μ' αὐτὰ τὰ μάτια τῆ σικιῶνιουμα, κάποτε, σικιῶνιουμαι κάποτε και τὸν ἴδιο τὸν εαυτό μου. Καὶ τὴν ἄλλη τή ζωὴ τή βλέπω μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου, ποῦναι και μάτια ποιητῆ.

Ἡ δεύτερη, ἡ πνευματικὴ ζωὴ—ὦ, τὴ κιώθεις ἐσὺ καλύτερ' ἀπὸ μένα, γιατί τή ζεῖς τή ζωὴ αὐτὴ—μὲ τραβᾶει περισσότερο, μὲ κάνει νὰ περηφανεύουμαι γιὰ τὸν εαυτό μου δια βυθίζουμαι σ' αὐτὴ. «Ὁμορφος κόσμος, ἡθικὸς, ἀγγελικὰ πλασμένος» εἶναι ὁ κόσμος τότε γιὰ μένα—και τότε μόνο βλέπω πὼς «δὲν ἀξίζει ὁ κόσμος χωρὶς τὴν Ὁμορφιὰ, χωρὶς τὴ Λεβεντιὰ και δίχως τὴν Ἀρετὴν».

Στὴν πρώτη ζωὴ δὲν εἶχε νὰ σ' ἀνταμώσω ποτὲ μου. Στὴ δεύτερη ζωὴ σ' ἀντάμωσα, Ἡγησὸν, και στὴ δεύτερη αὐτὴ ζωὴ του ἀντάμωσα κι ὁ εὐγενικὸς σκλάβος τοῦ Πρόσπερου τῆ Μιράντα και τῆς εἶπε—«Ἀξιοθάματα Μιράντα, ἀλήθεια ἡ κορυφὴ τοῦ θάματος! Ὅπου ἀξίζεις ὅ,τι ἀκριβὸ χεῖ ὁ κόσμος! Τόσο τέλεια, ἀούγκριτη τόσο, ἐλλάσθεις μὲ κάθε ἀλλοῦ πλάσματος τὸ ἄνθος!»

Στὴ δεύτερη αὐτὴ ζωὴ συναπαντιοῦνται οἱ πολῦτιμες ψυχῆς και τότε πιάνει κ' ἡ ἐδικὴ τοῦ Πρόσπερου και οἱ οὐρανοὶ βρέχουνε χάρη ἀπάνου σ' ὅ,τι βλασταίνει ἀνάμεσὸ τους.

Πατήσια, 31.3.07.

ΙΕΙΟΝΑΣ

—«Τὸν κ. Σεβιλιά...»

—«Ἡ πληγὴ, ξακολούθησε, βρίσκεται σ' ἕνα μέτρος ἀσυνήθιστο, παράξενο...»

—«Δάσκαλε, παρατήρησε δειλὰ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐσωτερικοὺς μὲ γένεια ξαθὰ και πρόσωπο γλυκὸ, θξ-πασκε ἡ ἀρρώστη ἀπὸ νεφροπέσιμον».

—«Βέβαια...», πρόσθεσε ὁ Ἀντρέας, χωρὶς νὰ ξέρη καλά καλά τί λέει ἐκείνη τὴ στιγμή, γιατί ὁ ταχτικός ὁ ἄθρωπος δὲν καταλάβαινε τίς ἀπροσεξίες ἢ τίς σωστὰ νὰ τὸν ψυχολογήσουμε, δὲν τὸ νόμιζε πὼς ἀπροσεξίες μπορεῖ νὰ ὑπαρξουνε σὲ πράματα ποὺ εἶναι δουλειὰ μας, και καθαφτὸ δὲν τὸ πιστέβε πὼς τόντις γελιότανε ὁ κ. Μπούνιος. Κ' εἶται ἀπὸ τὸ νὰ μὴν πιστέβη στὴν ἀπροσεξία, καταντοῦσε ἀπρόσεχτος ὁ ἴδιος.

Ὁ γιατρός ἐλοένα ζέταζε τὴν πληγὴ κι ὁλοένα κἀτι εἶλεγε, πότε δυνατὰ, πότε μὲς τὰ δόντια του. Ἐπειτα, μὲ χεῖρ πολὺ πιδέξιο, ἐπιασε τὸ ψιλοῦτικο τὸ μῆλι και τὸσπρωξε ἀγάγια στὴ σάρκα τῆς μέσα, νὰ βαθμετρήσῃ, νὰ ψιλαφῆσῃ, νὰ νοιώσῃ τὴν πληγὴ. Δὲν πόνεσε διόλου ἡ Κατινούλα. Σηκώθηκε ὀρθιος ὁ κ. Μπούνιος, ποὺ εἶτανε σκυμμένος ἀπάνου στὴν πληγὴ.

—«Τίποτα δὲν εἶναι. Τὰ μετᾶξια!»

Και δίχως κκιαν ἄλλη ἀνασκοπὴ και διαγνώση, πρόσταξε

—«Πληγοδέσιμο ὑγρὸ», κ' ἔφυγε.

Κατόπι του ὁ Ἀντρέας, νὰ κκῆρη τάποτέλεσμα και τί νὰ κκῆρη μὲ τὴν ἀρρώστη. Ὁ κ. Μπούνιος, βιαστικά, προχωρώντας πάντα ὁμπρὸς μὲς τοὺς διάδρομους μὲ τὰσκέρι γιὰ τίς ἄλλες τίς βίζιτες, ἐξῆξε δυὸ λόγια και τοῦ Ἀντρέα.

—«Φίλε μου, τί τὰ θέλετε; Μὴν τὸ πῆτε τοῦ κ. Σεβιλιά, μὰ τὸ χειρουργημα κανινικά δὲν ἔγινε».

—«Εἶναι ἀνάγκη νὰ σὰς τῆ φέρω στὸ Νοσοκομεῖο ἰδῶ γιὰ μερικὲς μέρες;»

—«Ὅπως ἀγαπάτε, τοῦ ἀποκρίθηκε μ' ἕνα ἐγενικό και κἀπως ἀδιάφορο χαμόγελο. Μὲ πολλὴ ἐφακρίστηση. Ὁξουμὲ τὴν ἐννοια τῆς».

Και πάλε φεβιό.

(ἀκολουθεῖ)

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα 4ρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ 4ρ. 7ρ. 10.

20 λεπτά τὸ φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στὰ κιάσκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου, (Ὁφθαλματρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μαγολακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἐστίας» Γ. Κολάρου και Σακέ του [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ]. Στὸ Βό ρ, βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρομὴ πλερώνεται μπρὸ στὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Οἱ μετανάστες — Τὸ ἀρφαβητάρι τοῦ «Νουμά» — Ἱστορία και Ἐπιστήμη — Ἀδελκοὶ και δημοσιογράφοι — Τὰ λόγια τοῦ Βουλευτῆ — Δημοσιογράφος τῆς Αὐλῆς.

ΑΥΟ σπουδαῖα ζητήματα ἔχει νὰ μελετήσῃ ἡ Βουλὴ κ' ἡ Κυβέρνηση, σπουδαῖα ζητήματα ὅσο και τὸ ζήτημα τοῦ στρατοῦ και τοῦ στόλου, ὅσο και τὸ ζήτημα τῶ Σκοιειῶν. Πρῶτο, πὼς νὰ μὴ φεύγουν οἱ πατριῶτες μας γιὰ τὴν Ἀμερικὴ και ρημάζεται ἔτσι ὁ τόπος, ἔτσι οἱ σιγὰ θὰ κατατῆσῃ γάροθονε Βούργαροι και Ρουμᾶνοι νὰν τὸν κατοικήσουνε και δεύτερο, πὼς νὰν τοὺς σώσει, μιὰ και δὲν μπορεῖ νὰν τοὺς κρατήσῃ ἰδῶ, ἀπὸ τοὺς διάφορους πράχτορες ποὺ τοὺς ληστεῖουν ἀδιάντροπα, κλέβοντάς τους και τὴν τελευταῖα πεντάρα, χωρὶς ἡ περιφημὴ Πολιτεῖα καθόλου νὰ σγκινῆθῃ.

Ὅσα γραφτήκανε τελευταῖα οἱς φημερίδες γιὰ τὸ δεύτερο αὐτὸ ζήτημα, εἶναι τόσο ἀνατριχιαστικά κι ἀποτροπᾶια, ποὺ σὲ κάνουνε νὰ πιστέψεις πὼς Κυβέρνηση και πράχτορες ἔχουν κάνει κἀπια κρυφὴ συμφωνία νὰ γδόνουν τὸν κόσμο και νὰ μοιράζονται τὰ λάφυρα. Ἀλλοῦτιμα, ἀδύνατο νὰ δικιολογηθῃ ἡ ἐγκληματικὴ ἀφροσύνη τῆς Πολιτείας.

Τὸ ΡΩΜΑΙΟΚΟ ἀρφαβητάρι τοῦ βραβεύτησε στὸ διαγωνισμό τοῦ «Νουμά», τυπώνεται τώρα στὴν Πόλη πλούσια και καλλιτεχνικά, καθὼς τοῦ ἀξίζει. Μερικοὶ δικοὶ μας εἶδανε δώσει χρήματα γιὰ τὸ τυπωμα αὐτὸ, κι ἄλλοι (σὴν τὸν Σεντεμένο τῆς Καλκούττας, τὸν Κ. Λαναρὶ τοῦ Βακοῦ, τὸ Ν. Ζαχχαρία τίς Λόντρας κλπ.) ταξάνε πὼς θὰ δώσουνε. Στὸ γράφετὸ μας σταλῆκανε 10 φρ. χρ. τοῦ Ἐρμονα, 50 φρ. χρ. τοῦ Π. Σκοπελίτη τῆς Μανταγκακάρης, 2,75 φρ. χρ. τοῦ Δ. Φύρρα και 10 δρ. τοῦ Λυδοῦ Ποδοβροῦ. Τὰ χρήματα αὐτὰ θὰ σιελθῶνεν στὴν Πόλη. Ὅσοι ἄλλοι θελήτουνε νὰ βοηθῶνεν τὸ ἔργο, παρακαλοῦνται νὰ στείλουν τίς συντρομᾶς τους ἔτσι στὸν κ Φώτῃ Φωτιᾶδῃ γιατρὸ, Aga Laman No 15, Pera (Constantinople). Ἐνὰ τίτιο ἔργο πρέπει ὅλ' οἱ φίλοι τῆς Ἰδέας νὰν τὸ συντρέξουνε.

ΗΑΝΟΥ στὸ ἄρθρο «Ἱστορία κ' Ἐπιστήμη» τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεώρησης» τοῦ Παρισιοῦ ποὺ δημοσιεύαμε στὸ περασμένο φύλλο, κἀποιος φίλος μὰς ἔστειλε τὴν ἀκόλουθὴ σημείωση:

«Σματὰ εἶναι αὐτὰ ποὺ λέει ἡ «Ἐπιστήμη. Ἐπιθεώρηση» τοῦ Παρισιοῦ, ἀλλὰ ὅσο ἔργα τοὺς ἄλλους ἡ Ἱστορία ἄλλο τόσο τοὺς τρώει κ' ἡ Ἐπιστήμη. Ἄλλως τε τὸ ἴδιο κάνουνε και ἡ Ἱστορία κατάντης Ἐπιστήμη και ἡ ἔκρηση τῆς Ἱστορίας σ' ἕνα ἴθνος, ὅπως και ἡ μεγάλη ἐπίδοση τῆς Ἐπιστήμης, εἶναι ἀποτελέσματα κατὰ τὴ γνώμη μου, και ὄχι αἰτίες τοῦ ξεπεσμοῦ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. Ὁ ξεπεσμός ἐρχεται ἀπὸ τὴν κούραση τῆς φυλῆς, ὁ ξεπεσμός εἶναι ἡ κούραση τῆς φυλῆς και ἔχει ἀποτελέσματα πολλὰ, και κοντὰ σ' ἄλλα τὴν ὑπερβολικὴ μνήμη τῶν περασμένων μεγαλείων και τὸ χάσιμο τῶν ἀθρώπων τῆς φυλῆς αὐτῆς μέσα στὰ βιβλία, στὴ μελέτη, στὴν ἀποκλειστικὴ σκίψη, στὴν ἐπιστήμη, και τὸ ἔχασμα τῆς ἐνέργειας».

ΔΕΝ προσκαλεστήκανε κ' οἱ δημοσιογράφοι στίς γιορτὲς ποὺ γινήκανε στὸ Παλάτι, ἔταν εἶτανε δῶ ὁ Ἴταλὸς Βασιλεὺς, και νὰ σου ἀμέτως ζήτημα στὸν τύπο και διαμαρτυρίες και ζεφωνητὰ και βρισίς κατὰ τῶν Ἀδελκῶν.

Ἐπρεπε νὰ προσκαλεστοῦν κ' οἱ δημοσιογράφοι ἢ δὲν ἔπρεπε; Βέβαια, ὅσα συλλογιστῆ κανίς μερικὸς Ἀθηναῖος δημοσιογράφος τὸν πιάνει ἀνατριχίλα και βρίσκει πὼς πολὺ σωστὰ και φρόνιμα φεβήκανε οἱ Ἀδελκοὶ και δὲν προσκαλέσανε κανένα. Μὰ ὅσα συλλογιστῆς και μερικὸς Ἀδελκός, βρίσκεις χωρὶς κόπο πὼς Παλάτι ποὺ ἔχει τέτοιους Ἀδελκούς μπορεῖ νὰ δεχτῆ και τέτοιους δημοσιογράφους.

Κ' ἔτσι οἱ ἄθρωποι μ' ὄλο τους τὸ δικιο βρίζουν και χαλοῦν τὸν κόσμο μὲ τίς διαμαρτυρίες τους.

ὍΣΟ γιὰ τοὺς βουλευτᾶδες μας ποὺ δὲν καλεστήκανε κι αὐτοὶ, ὁμορφα τὰ εἶπε μ' ἕνα γράμμα τοῦ τυπωμένο στὸ «Ἄστυ» τῆς περασμένης Κυριακῆς, ὁ Βουλευτῆς Λευκῆδος κ. Πέτρος Π. Φίλιππας.

Ἐφοῦ ξεπέσαμε τόσο (εἶπε πιάνου κάτω) στὴν ὑπόληψη τοῦ λαοῦ και τῆς Βασιλείας ἐμεῖς οἱ βουλευτᾶδες μὲ τὴ ρουσετολογικὴ μικροπολιτικὴ μας, ἔχουμε τὴν ἀπαίτηση νὰ μὰς λογαριάζουν και νὰ μὰς προσκαλοῦνε στὰ πινηγῶρια τους; Πολὺ σωστὰ λοιπὸν ἡ Αὐλὴ μὰς εἶπε: «Ἐπέστατε Σηκωθῆτε και θὰ σὰς δώσω τὸ χεῖρ!» Ἄλλος κανέναν δὲ μὰς φταίει παρὰ ὁ εαυτός μας. Μπαίνουμε στὴ Βουλὴ ἄθρωποι και θγαίνουμε Βουλευτᾶδες.

Ὁμορφα λόγια κι ὅταν τὰ λέει μάλιστα Βουλευτῆς.

ΕΝΑΣ μονάκι δημοσιογράφος καλεστήκανε στὸ Παλάτι κ' ἔγινε, λένε, ἡ μοναδικὴ αὐτὴ ἐξαίρεση γιατί ὁ δημοσιογράφος αὐτός ἔτυχε νᾶναι Ἀδελκός.

Δὲν τὸ ξέραμε πὼς ἡ Αὐλὴ και κοντὰ στοὺς μαγέρους τῆς, στοὺς σταυλίτες τῆς, και στοὺς ἄλλους ὑπερετες τῆς, ἀποχτήσε τώρα τελευταῖα και τοὺς δημοσιογράφους τῆς.

Δὲ μὲναι ἄλλο πιά παρὰ νὰ βγεῖ κκιὰ φημερίδα μὲ τὸ ζηλευτὸ τίτλο «Προμηθευτῆς τῆς Αὐλῆς», ποὺ στολιζει τότε φουαδικά, παπουτσάδικα, χαστίκια και μανιτικα.

ΑΝΟΙΧΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Καλκούτα, 14.3.07

Ἀγαπητὲ «Νουμά»,

Μέσα στὰ γράμματα και τίς φημερίδες ποὺ ἔλαβα αὐτὴ τὴ βδομάδα γιὰ τὸ βιβλιαράκι μου «Ἡ Καλλιέργεια τοῦ μπικμπικιῦ» εἶναι κ' ἕνα γραμμα μὰς Ἀθηναῖας τῆς ἔστειλε τὸ βιβλιαράκι μου γιὰ φιλικὴ ἐνημέρηση και κίνη μὲ εἰλικρίνεια, ποὺ δαίχνει μοναχα τὴν ζυπνὴ γυναῖκα, μού ἀπαντᾶ και μού τὰ ψίλνει κἀμποσο γιὰ τὴ δημοτικὴ «βεβιασμένη ψυχάρικη», ὅπως τὴ λέγει, γλώσσα μας.

Ἐχουμε τόσες φορὲς συζητήσῃ αὐτὸ τὸ ζήτημα που τίποτες νέο πιά δὲ μὲναι νὰ πῆ κανείς. Ν' ἀφίσω ὅμως χωρὶς ἀπάντησι, τὸ γραμμα αὐτὸ δὲ στέκει. Ἀραδιάσα λοιπὸν στὸ χαρτὶ ὅ,τι ἔτυχε νὰ σκεφτώ κίνη τὴν ὅρα γιὰ τὴ δημοτικὴ μας και τοῦ στέλνω ἕνα ἀντίγραφο. Ἄ νομίζεις πὼς ἡ ἀπάντησή μου ἀξίζει μιὰ γωνίτσα τοῦ Νουμά, δημοσιεύῃ τῆν.

Ἀγαπητὴ μου Κυρία,

Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ γράμμα σας και ἀκόμα περισσότερο γιὰ τὴν εἰλικρίνεια ποὺ μιλεῖτε γιὰ τὸ βιβλιαράκι μου. Εἶναι ἀλήθεια πὼς μπορούσατε νὰ μ' εὐχαριστήσετε μοναχα χωρὶς νὰ μού πῆτε κακίες γιὰ τὴ δημοτικὴ γλώσσα μου. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ σκηνθίζετε, σὰς ἀρῶσει νὰ λέτε καθαρά τὴν ἰδέα σας. Σπάνιο χάρισμα σὲ μιὰ κκρία, και μάλιστα σὲ τέτια ζητήματα. Ὁχι μοναχα δὲν πειράχτηκα μὰ και χάρηκα νὰ δῶ ὅσα γράφετε και εἶμαι ὄλο χαρὰ που μπορῶ νὰ κουβεντιάσω τώρα μαζί σας γιὰ τὸ μεγάλο κ' ἔθνικό μας αὐτὸ ζήτημα τῆς γλώσσας μας.

Μού λέτε πὼς τὸ βιβλιαράκι μου εἶναι πραχτικό και χρήσιμο μὰ εἶναι γραμένο σὲ «βεβιασμένη Ψυχάρικη γλώσσα». Λέτε πολλὰ ἀκόμα και καταλαβαίνω καλά πὼς θέλετε νὰ πῆτε ὅτι θὰ εἶταν

καλύτερα να τὸ εἶχα γράψει στὴν ἀναγνωρισμένη Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὅπως λέτε τὴν καθαρεύουσα. Βρίσκετε ἀκόμα πὼς ἀλλάζω τὶς λέξεις ὅπως θέλω σάν π. χ. τὸ Αἴγυπτος καὶ Ἰντίες, καὶ πὼς θὰ εἴταν ωραιότερο καὶ ἀπλούτερο νὰ εἶλεγα Αἴγυπτος καὶ Ἰνδία.

Λοιπὸν, τὴ δημοτικὴ μας δὲν τὴ βρίσκετε γι' ἀναγνωρισμένη γλῶσσα μας; Εἶναι ὅμως, Κυρία μου, ἡ γλῶσσα ποὺ μοῦ μιλήσατε πάντα, ποὺ συζητήσατε μαζί μου τόσα τῆς ζωῆς μας ὅταν εἶχα τὴν τύχη νὰ εἶμαι κοντὰ σας. Εἴρετε τί ἔκαμα μὲ τὸ γράμμα σας; Εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου: ὅς τὸ διαβάσω δυνατὰ. Ἦθελα βλέπετε νὰ δῶ ἂν τὸ γράμμα σας εἴταν γραμμένο μὲ τὸ δικό σας ἥσυχο καὶ ἀπλὸ ὄφρα—καὶ αὐτὸ τὸ θυμῶμαι πολὺ καλὰ. Νὰ σας πῶ ποιά εἴταν ἡ ἐντύπωσή μου ἔμα τὸ διάβασα δυνατὰ καὶ ἔκουσα ὅ,τι μοῦ γράφατε; Πὼς δὲν εἶναι γραμμένο μὲ τὴ γλῶσσα τῆς κουβέντας σας, τῆς καθαρῆς δημοτικῆς ποὺ μιλεῖτε μὲ τόση χαρῆ. Εἶναι γραμμένο μὲ μιὰ Κυριακτικὴν, σὰ νὰ ποῦμε, γλῶσσα τῆς ἐτικέτας, πὼς νὰ σας τὸ πῶ «βιτισμένη». Νὰ ποῦτε στὸ στόμα μου ἡ ἴδια σας ἡ λέξι. Μὲ καταλαβαίνετε: τὸ συλλογιστήκατε ποτέ; ἔτσι τὸ ζήτημα; Φιλοσοφῆστε το καὶ θὰ τὸ δῆτε καθαρὰ. Νὰ μὲ δυὸ λόγια: τὸ μᾶτι συνήθισε νὰ διαβάζει τὴν καθρέβουσα μὰ τ' αὐτὴ παραξενεύεται.

Ἵποθέστε γιὰ μιὰ στιγμή πὼς εἶστε, νὰ ποῦμε, ἀδερφή μου. Ἐφυγα στὴν ζενιτειὰ καὶ μὲ μιὰ ἀρρώστησα βαρειά. Σὺν καλῇ ἀδερφή μου γράφατε ἀμέσως, κ' ἡ νοσοκόμη μου διαβάζει τὸ γράμμα σας. Εἴρετε τί ἐντύπωση θὰ ἔκανε στ' αὐτὴ μου ποὺ ἡ φωνὴ σας εἴταν ἀκόμα ἐκεῖ φρέσκα—τὸ ἀπεφιλημένον ἀδελφί μου» ποὺ θὰ γράφατε, ἢ τὸ ἀνυχοημερὸν ἰκετεύω τὸν Ὑψιστὸν διὰ τὴν τελείαν ἀνάρρωσίν σου; Δὲ σας λέγω πὼς μπορεῖ καὶ ν' ἀρρωστοῦσα περισσότερο, γιατί μπορεῖ νὰ τὸ πάρετε καὶ γιὰ χωρατὸ, θὰ συλλογιζοῦμαι ὅμως βέβαια—ἡ ἀδερφοῦλα μου εἶναι αὐτὴ ποὺ γράφει; Δὲν εἶναι ἡ κουβέντα τῆς ποὺ ἔκουγα ὡς τὰ χτές!

Ποιά λοιπὸν εἶναι ἡ βεβιασμένη γλῶσσα; Ἡ Ἑκείνη ποὺ συνήθισαν νὰ διαβάζουν τὰ μάτια μας στις φημερίδες μας ἢ ἐκείνη ποὺ ἀκούμε σπῆτι μας, στὸ δρόμο—παντοῦ ὅπου εἶναι Ρωμιοί; Ποιά ἀπὸ τὶς δυὸ εἶναι ἡ ζωντανὴ καὶ ποιά ἡ ἀφύσικη; Ἡ γλῶσσα ποὺ ζεῖ, φωνάζει γύρω μας χαρούμενη, ἢ ἐκείνη ποὺ οἱ δασκάλοι θέλουν νὰ γράφουμε χωρὶς νὰ μας τὴν ἔχουν μάθει, χωρὶς κἀν νὰ μᾶς σπουδάσουν τὴ γραμματικὴ τῆς; Γιατί, ποιά εἶναι, σὰς παρακαλῶ, ἡ γραμματικὴ τῆς καθαρῆς; Ὁ μέσος ἀόριστος δεύτερος, ἡ εὐχτικὴ καὶ τὸ ἀπαρέφατο, ποὺ μαθαίνουμε στὸ σχολεῖο; Ἐπειτα ἀπ' αὐτὰ πὼς θέλατε νὰ παραδεχτῶ πὼς ἡ δημοτικὴ γλῶσσα ποὺ μιλάμε ὅλοι μας εἶναι ἡ βεβιασμένη γλῶσσα;

Τώρα ἔρχομαι στὶς δυὸ λέξεις ποὺ γράφατε πὼς δὲν εἶναι οὔτε ἀπλὴς οὔτε ὁμορφῆς. Αἴγυπτος καὶ Ἰντίες. Φυσικὰ, θέλατε νὰ πῶ Αἴγυπτος καὶ Ἰνδία.

Ἄλλὰ τὸ π πρὸ τοῦ τ καὶ τὸ θ ἔπειτα ἀπὸ τὸ ν δὲν τὸ χωνεύει ἡ γλῶσσα μας. Σὲ ὅλες τὶς λέξεις ποὺ συχνομεταχειρίζομασθε τὸ πτ ἔγινε φτ καὶ τὸ νθ ντ. θὰ μοῦ πῆτε αὐτὸ δὲν εἶναι ἔτσι—Ψυχάρικος κανόνας. Μὲ συμπαθετε. Ἐχτε ἄδικο. Κακὰ κάνετε νὰ νομίζετε τὸν Ψυχάρη σατράπη ποὺ βγάνει διαταγὰς καθὼς τοῦ κατέβει ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Ὁ κανόνας ἔγινε ἀπὸ σας, ἀπὸ μίνα, ἀπὸ ὅλη τὴ Ρωμισσὴν. Ἡ γλῶσσα δὲν ἐπιβάλλεται. Εἶναι ἓνα πρᾶμα ποὺ ἀλλάζει σάν κάθε τι ἄλλο στὸν κόσμο μας: τὸ πτ καὶ νθ οἱ ἀρχαῖοι τὸ ἔγραψαν πτ καὶ νθ, ἐπειδὴ τὸ πρόφεραν ἔτσι. Ἡ τωρινὴ

γεννιὰ τὸ θέλει φτ καὶ ντ. Γιατί λοιπὸν ἀφοῦ τὸ προσφέρουμε ἔτσι: νὰ ἐπιμένουμε στὸν παλιὸ τύπο; τώρα θὰ τὸ καταλάβετε καλύτερα τὸ ζήτημα. Ἄκουστε. Δὲ μοῦ κάνετε τὴ χάρη νὰ μοῦ πῆτε, λέτε—προσέξτε λέγω λέτε καὶ ἔχι γράφατε,—λοιπὸν, λέτε σὺ πταίεις ἢ σὺ φταίς; Λέτε πτωχὸς ἢ φτωχός; Πτυάρι ἢ φτυάρι; Πτερνίστηκα ἢ φτερνίστηκα; Πτέρνα ἢ φτέρνα; Ἐνίπτημα ἢ ἐνίφτηκα; Πτερούγα ἢ φτερούγα; Καὶ γιὰ νὰ ἔρθουμε στὸ Ἰντίες. Εἶπατε, λέτε ἢ θὰ πῆτε ποτὲ πανδρεύτηκα ἢ παντρεύτηκα; Νδύνομαι ἢ ντύνομαι; Δένδρον ἢ δέντρο; Ἐνδεκα ἢ έντεκα; Εἶμαι βέβαιος θὰ μοῦ πῆτε: αὐτὰ τὰ προφέρω ἔτσι, μὰ δὲν προφέρω ὅμως Αἴγυπτος καὶ Ἰντία. Ναι συμφωνῶ, δὲν ἔχετε ἄδικο σ' αὐτὸ. Εἴρετε ὅμως τὸ γιατί; Νὰ σας τὸ πῶ. Τὶς λέξεις ποὺ σας εἶπα παραπάνω τὶς μεταχειρίζεστε κάθε μέρα, κάθε λίγο καὶ λιγάκι. Μὰ τὶς λέξεις Ἰνδία καὶ Αἴγυπτος τὶς λέτε πολὺ σπάνια. Συχνότερα τὶς βλέπετε στὶς φημερίδες, ἔτσι λοιπὸν ἐπειδὴ δὲν τὶς συχνομεταχειρίζεστε, κάνετε μιὰ ἐξαίρεση στὴν προφορὰ καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο σὰ βλέπετε γραμμένο «αντρέπουμαι» τὸ περνᾶτε, μὰ ὅταν δῆτε «Ἰντίες» κοντοστέκιστε. Ὁ κανόνας ὅμως εἶναι ἓνας κ' ἡ ἀνάγκη λέγει πὼς ἡ γλῶσσα πρέπει ν' ἀπλοποιηθεῖ. Δὲν εἶναι λοιπὸν καλύτερα νὰ γράφουμε καὶ Ἰντίες κ' Αἴγυπτος; Ἡ λογικὴ τὸ λέγει.

Μὲ φιλικὰ χαιρετίσματα.

ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Στὸ ἄρθρο τοῦ περασμένου φύλλου «Τὶ ἦθε ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας, ὁ στοιχειοθέτης ἔλασε μιὰ φρίκη καὶ δὲ βγαίνει καλὰ τὸ νόημα στὴν ἀρχὴ ἀρχή. Ὑστερα ἀπὸ τὴ φράση «Νὰ ὑποδεχτοῦν: μὲ τὰ μᾶτι τους τὸν ξένο Βασιλεῖα» ἔπρεπε νὰ μπεῖ ἡ φράση «Καὶ τὴν ἄλλη μέρα πηγαινοῦν ἡσυχὸς στὸ Στάδιο νὰ ἐκναδοῦν τὸ φίλο μας, τὸν ξένο Βασιλεῖα».

— Ὅσα μίλητε ὁ Ψυχάρης γιὰ τὸ Σολωμὸ, ὁ περίφημος κ. Τότς τῆς «Ἰντίες» μᾶς πληροφοροῦσε πὼς ὁ Δάσκαλος στὸ λόγο του δυὸ μονίχων ποιητῶν: ἀνέφερε, τὸν Παλιμᾶ καὶ τὸν Πορφύρα.

— Τώρα ποὺ μᾶς ἔρθε ὁ λόγος τυπωμένων, εἶδαμ πὼς ὁ Ψυχάρης δὲν ἀνέφερε τὸν ποιητὴ Λεωντὸ Πορφύρα, ἀλλὰ τὸν Πορφύρα, τὸ πῆμα δηλ. τοῦ Σολωμοῦ, καὶ ὁ κημῆνις ὁ κ. Τότς, ποὺ δὲν ἔδειξε νὰ διαβάσει τὸ Σολωμὸ καὶ ποὺ ἔχει ἀκουτὰ γιὰ κίποιον ποιητὴ Πορφύρα, τὴν ἐπιθεῖ ἔτσι: Χιωτικὴ, νὰ ποῦμε.

— Φέτος τὴν Πρωταπριλιά οἱ Ἀθηναῖοι δημοσιογράφοι μᾶς δηλώσανε πὼς δὲν εἶπαν ψέματα. Καὶ πολὺ καλὰ κάνανε, ἀφοῦ ἡ Πρωταπριλιά τους βεστῆε ὅλο τὸ χρόνο.

— Ὁ Μὲξ Νορντιὸ ἀνακρίσει, σ' ἓνα γράμμα του ποὺ τὸ τυπώσανε μερικὲς Ἀθηναϊκὲς φημερίδες, τὸ Σουρῆ ΕΝΔΟΞΟ ποιητῆ, ΜΕΓΑΛΟΦΥΕΣΤΑΤΟ, ΤΙΜΗ τῶν Ἑλλ. γραμμάτων, καὶ ἄξιο νὰ πῆραϊ τὸ βραβεῖο τοῦ Νόμπελ.

— Τὸν λέει ἐκεῖ καὶ Ουαλιέσιο ψάλλα—ἀϊδὸ τῆς ΜΕΓΑΛΗΣ ΓΕΝΝΕΑΣ καὶ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ποιητῆ (αἰεὶ ἡμᾶς ὅλοι: ἀρμόζει: νὰ σας εὐχαριστήσουμε δι' ὅσα ἔδωρήσατε εἰς τὸν κόσμον), καὶ ἀπ' αὐτὰ ὅλα ἀποδείχεται ὁλοφάνερα πὼς ὁ φτωχὸς ὁ Νορντιὸ δὲ διαβάσει οὔτε στίχο τοῦ Σουρῆ.

— Κάποιε σημειωσούλα ποὺ φάνηκε στὸ «Ν. Ἄστρα» τῆς Πέμτης, γραμμένη ρυθικὰ ἀπὸ τὸν κ. Ξενοπούλο, γιὰ τὰ δηγγήματα τῆς κ. Δεντρινοῦ, μᾶς μαθαίνει πὼς τὰ ἔδη γήματα τῆς κ. Δεντρινοῦ δὲν ἔχουν ἄερα.

— Αὐτὸ λέμε καὶ μεις. Τὰ δηγγήματα τῆς κ. Δεντρινοῦ ἔχουν οὐσία. Ἄερα καθυρνητικὸν ἔχουν μερικὰ ἄλλα δηγγήματα.

— Ἀπὸ τὴ σημειωσούλα αὐτὴ μαθαίνουμε καὶ ἔλλο τὸ σπουδαῖο, πὼς «καὶ ἡ γλῶσσα των ἀκόμη εἶναι πολὺ χαλασμένη, ἀπὸ μίαν φοδερὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ψυχαρῆμοῦ».

— Ὁ φίλτατος Γρηγόριος δὲν μπορεῖ νὰ γράφει: δυὸ ἄραδες χωρὶς νὰ χτυπήσει τὸν Ψυχαρῆμοῦ. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ συνάδερφός του Καμπάνης. Κ' οἱ δυὸ Ψυχαρῆμοῦ, βλέπετε, ἀπὸ τὴν κλίκα τῶν «Ἰκναθηναίων».

— Νὰ σημειώσουμε καὶ αὐτὸ: ὁ φίλτατος Γρηγόριος ὅσας φορές ἔγραψε στὸ «Νουμᾶ» μίλησε μὲ σεβασμὸ γιὰ τὸν Ψυχάρη. Ὅσας φορές πάλι γράφει σὲ φημερίδες, ξεχνᾶει τὸ σεβασμὸ αὐτό. Ἦτω: γιατί στὸ «Νουμᾶ» ἔγραψε στὴ δημοτικὴ, καὶ στὶς φημερίδες γράφει καθαρεύουσα.

— Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι ἀλλάζοντας κανεὶς γλῶσσα ἀλλάζει καὶ γνῶμες. Πρᾶμα ποὺ τὸ παθαίνει συχνὰ ὁ φίλτατος Γρηγόριος.

— Δυὸ δικοὶ μας, οἱ κ. κ. Χαίτης καὶ Θ. Μακρῆς, δημοσιεύουν ἄρθρα πατριωτικὰ καθαρευουσιάνικα στὴν Κορυφατικὴ φημερίδα τοῦ κ. Λέντου ποὺ συλλοβόρσιε στὸ 905 τοῦς δημοτικιστὰδες καὶ τοῦς σκυλλοδρῆζει ὁλοῖν, προσδῆτες, πουλημένους κτλ.

— Δυσκίτι κανεὶς βλέποντας τίτιε καμώματα, μὰ δὲ πρέπει καὶ ν' ἀπογοητεύεται. Καὶ τίς πῶς διαλεχτὲς ψυχῆς τίς λερώνουν κάποτε μερικὰς μικροαδυναμίας.

— Μήπως κ' ἐδῶ ὁ Βέης καὶ ὁ Ἀντρέιδης καὶ τόσοι ἄλλοι δημοτικιστὰδες, δὲ γράφουν ἄρθρα στὴν καθαρεύουσα; Μήπως καὶ ὁ Βλαχογιάννης δὲν ἔγραψε στὴν ὑπερκαθαρεύουσα τὸν πρόλογό του στὸ «Ἀπομνημονεύματα τοῦ Μικρυγιάννη»;

— Ὅλες οἱ ψυχῆς δὲν εἶναι καμωμένες, βλέπετε, ἀπὸ γρανίτη.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Λαμ. Μόσκ. Σ' εὐχαριστοῦμε. Θὰ τὸ διαβάσουμε καὶ θὰ σοῦ ποῦμε. κ. Θ. Κατρ. στὴν Πόλη. Θὰ δημοσιευτῆ στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κυριακῆς. Ἐλπίζουμε κίποιος φίλος ἀπὸ τὴν Πόλη νὰ μᾶς περιγράψει τὴν ομιλίαν ποὺ κάμε ὁ φίλος Τανταλίδης στὶς 5 τοῦ Ἀπριλίου στὴ Γαλλικὴ Ἐνωση, γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα.—κ. Ν. Ζαχ. στὴ Λόντρα. Θὰ δημοσιευτῆ καὶ ἡ ἀγγελίκα καὶ τὰ τραγουδάκια στ' ἄλλο φύλλο. κ. Ν. Παπ. στὸ Καστελλόριζο. Θὰ σοῦ γράψουμε ὅσο γιὰ τὰ ἄρθρα σου θὰ δημοσιευτοῦν καὶ αὐτὰ. Γιατί βιάζεσαι; δὲν τὸ βλέπεις πὼς δὲ μᾶς περισσεύει τόπος γιὰ τὴν ὥρα;—κ. Οὐρ. Παπαμ. στὴ Ρουσία. Σὰς στείλαμε τὰ φύλλα. Στείλτε μας καὶ ἄλλα πενηνταγράμματα.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γράμματα καὶ εἰς χρυσόν, ἤτοι εἰς φρίκα καὶ λίρας στεργλίνας ἀποδοτέας εἰς ὄρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκεῖς.

Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς 3 ἐγίνετο ἢ κατὰ τὴν εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ οἰκίῃ τοῦ καταθέτου ἐν ταῖς Ὑποκαταστάμασι τῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

1 1/2	τοῖς 500 κτ'	ἔτος	διὰ	καταθέσεις	6	μην.
"	"	"	"	"	"	1
2 1/2	"	"	"	"	"	2
3	"	"	"	"	"	4
4	"	"	"	"	"	5

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐπιλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικὰ ἢ ἀνόνομοι.